

1000 Ft.

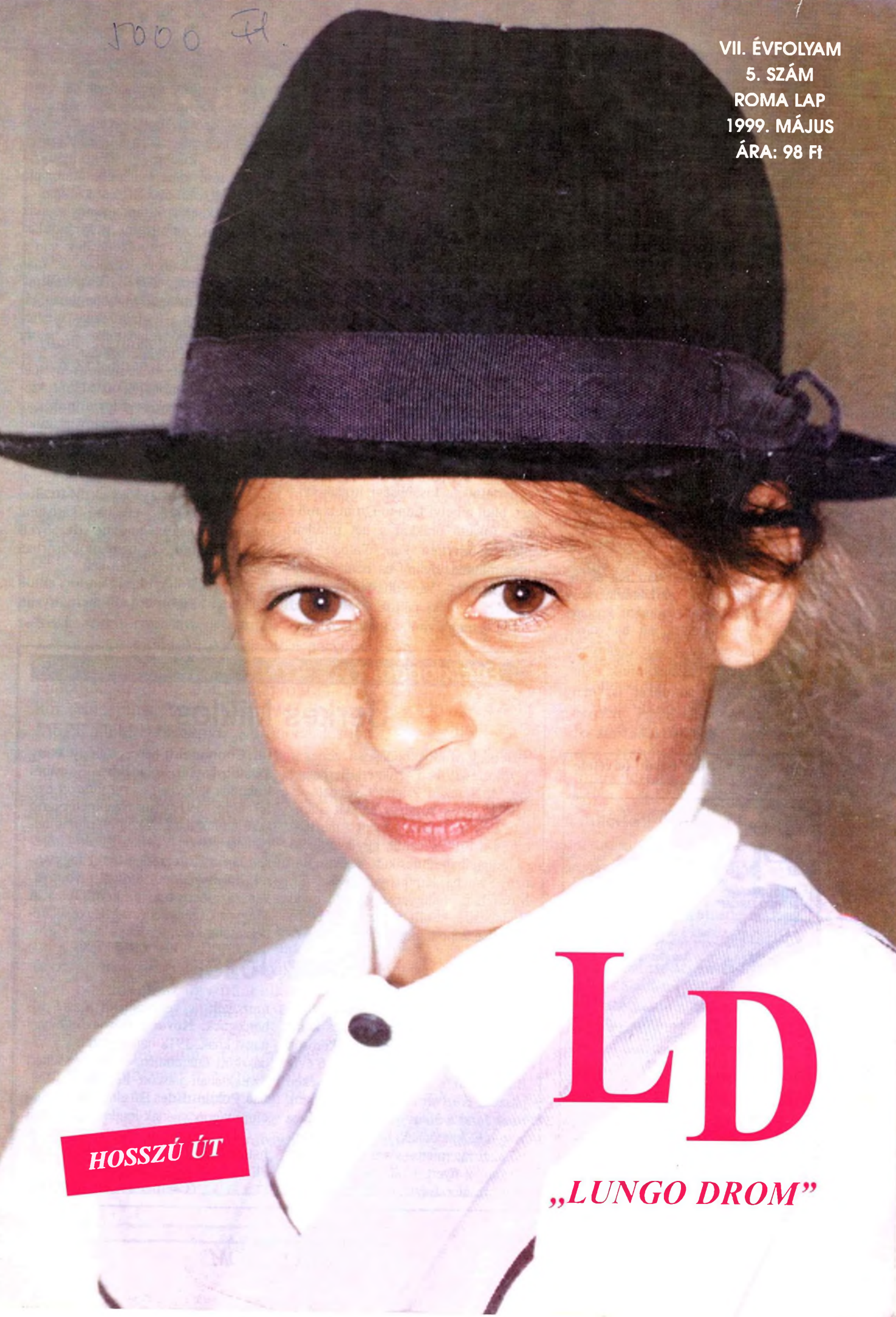
VII. ÉVFOLYAM

5. SZÁM

ROMA LAP

1999. MÁJUS

ÁRA: 98 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P OSTA FORDULT V VAL

Újszász cigányságának felzárkózása a többségi társadalomhoz!

Városunkban immár második alkalommal alakult cigány kisebbségi önkormányzat. Sajnos az előző ciklus képviselői, csak papíron léteztek, a gyakorlatban nem végezték küldetésüket, amit vállaltak.

1998-as helyhatósági választásokon sikerült legitimné tenni egy olyan testületet, akik behozták az elmaradottságot minden szinten. Képviselőtársaimmal együtt a helyi cigányság felemelkedését, életük javítását, tettük előtérbe. 1998 decemberében, mikulás és karácsonyi ünnepséget rendeztünk, mely nagy örömet szerzett minden korosztálynak. 1999. januárjában hagyományörző rendezvényünk volt, cigánybálla egybekötve. Megalakítottuk a hagyományörző zenekarunkat is, mely klubbfórmában működik. A cigányság teljes létszámát tekintve felmértük szociális helyzetüket. A helyi polgármesteri hivatal támogatásával, segítségével normalizáltuk a segélyek kiadását, ahol mi véleményezési, javaslattevési joggal élünk és gyakoroljuk is azt.

A választásokat követően városunkban is megalakítottuk a Lungo Drom szervezetet, melynek már 72 fő taglétszáma van. A kisebbségi önkormányzat továbbá a helyi Lungo Drom elfogadott munkaprogram szerint működik és tartja minden hónapban gyűléseit. Megnyitottuk a kisebbségi irodahelyiséget, ahol a helyi Lungo Drom is működik, fogadó órákkal a hét minden napján. Közvetlen kapcsolatban vagyunk minden cigány és nem cigány szervezettel is. Városunkban testületi üléseinkre a helyi pártok, szervezetek vezetőit is meghívjuk, ahol véleménye-

zési joggal és javaslattevési hozzászólásokkal segítjük egymás munkáját. Voltak együttműködési problémák a városi polgármesteri hivatal dolgozóival, de mára normalizáltuk a helyzetet. A cigány kisebbségi önkormányzat működésére kapott alaphoz támogatja az iskolát, az óvodát, és azoknak a gyermekeknek a kirándulásait is, akik nem tudják megfizetni a kirándulási költségeket. Együttműködésünk van a Megyei Munkaügyi Központ és más szervekkel, hogy 2002-ig felszámoljuk az iskolázatlanságot, mely nagyban gátol mindenkit a foglalkoztatás megteremtésében. Fő feladatunk az iskola beindítása és a foglalkoztatás.

Engedjék meg nekem, hogy nyíltan is köszönetet mondjak az alábbi személyeknek: **Farkas Flóriánnak**, az Országos Cigány Önkormányzat elnökének, **dr. Pálfi Miklós** alelnöknek, **Lukács Mihály** alelnöknek, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal dolgozóinak, városunk jegyzőjének **Mátrahegyi Tamásnének**, továbbá városunk polgármesterének **Nagyné dr. Szelmák Erikának**, és nem utolsósorban saját képviselő testületemnek.

Rónavölgyi Sándor, elnök
Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Újszász

Enciklopédia

Berkes Miklós

Berkes Miklós budapesti zenekar vezető. 1879-ben született Budapesten. A Nemzeti Zenedét végezte és már 17 éves korában bandát alapított. Egy év múlva kiment Amerikába és a Fifth Avenue egyik előkelő szállodájában muzsikált 4 évig. Innen Svájcba kapott meghívást. St. Moritzban hangversenyzett majd Budapestre került vissza. 1911-ben Káiroba kapott meghívást, ahol **Arthur Connaughti** hercegtől egy arany

medált kapott ajándékba. Káiroból Fiuméba jött vissza s ott játszott egy fél évig. 1913-ban Szentpétervárra került, ahol a legelőkelőbb mulatóhelyeken játszott. A világháború kitörése után a 32. ezredben, hol fegyverrel, hol hegedűvel szolgált. Mint ötvenszázalékos rokkant került haza. A Magyar Cigányzenészek Egyesületének alelnöke volt.

Rácz Józsi

Budapesti primás, 1898-ban született Nagykőrösön. Már 16 éves korában **Farkas Lacinak** lett Nagykőrösön a segédprimása, akivel mintegy 6 évig Budapesten a legelőkelőbb helyeken játszott. Közben kitört a világháború. Rácz Józsi a 38-as Molinári ezredhez vonult be katonának. Itt a négy esztendő alatt rátermettséggel szakaszvezetői rangot nyert. Kint volt az olasz és orosz fronton folyó harcokban. Sokszor

muzsikált a vezéreknél, József főhercegnek, **Köves** és **Boroevics** tábornagynak. 1918-ban leszerelt s a Vadászkiért étteremben, illetve a Gellért Szállodában játszott hét évig. 1926-ban **Poldini Ede**: Farsangi lakodalom című vígoperájának londoni előadásán a Gaity Operában hat hétig játszott hattagú zenekarával zsúfolt nézőtér előtt.

(Csemer Géza: Habiszti)

Címlapon: Csabai István felvétele

ROMA LAP

Megjelenik havonta, a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/fax: (56) 372-269.

Főszerkesztő: Paksy Éva.

Tervezőszerkesztő: Pozsa József.
Munkatársak: Botosné Köté Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Zsuzsa.

Feladós kiadó: Farkas Flórián.

Nyomdai munkák:
REPRO STUDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseghy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Tapossuk az állóvizet

Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke, a Cigány Írók, Költők, Újságírók és Alkotóművészek I. Országos Konferenciáján kimondta: megítélése szerint nincs garancia a cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítását célzó középtávú intézkedési terv végrehajtására.

Cigány politikusok, írók, költők, újságírók, a roma értelmiség jelentős többsége gondolta így már korábban is, olykor szóvá is tette, de ilyen egyértelműen, világosan most évek tapasztalatainak a birtokában a realitásokra építve, azokkal számot vetve summázta a cigányság véleményét az elnök.

Magyarországon első alkalommal 1997. szeptember 24-én fogadott közjogi méltóság országos legitim romavezetőket, az I. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat teljes elnökségét. Valójában mi volt a tárgyalás fő témája? Az 1997. július 24-én sok vita és közös megegyezés alapján hatályba lépett és elfogadott középtávú romaprogram, s annak végrehajtásával kapcsolatos teendők. Akkor ott a parlamentben **Horn Gyula** egykori miniszterelnök előtt kijelentettük: az elfogadott romaprogram csak akkor valósulhat meg, ha 1998-ban ismét az MSZP alakít kormányt. Különbözik lesöprik az asztalról.

Idézem a Lungo Drom 1997. szeptemberi számában megjelent Romavezetők a miniszterelnöknél című tudósításból a következőket: "Az OCKÖ elnöksége nem rejtette véka alá és ki nyilvánította: tudatában van annak, hogy ez a középtávú program egy választási ciklust ölel fel, s csak akkor valósulhat meg, ha a régi-új Horn kormány marad hivatalában... Elmondtuk: még ez esetben is a program hatékonysága jó részt attól is függ, hogy a tárcák élén, a különböző posztokon az ügy iránt elkötelezett, empátikus miniszterek, államtitkárok, vezetők lesznek."

Tévedtem, tévedtünk. Új köntösben, más, olykor silányabb vagy meg/felújított csomagolásban megjelent a romaprogram. És ez evidens. Már az, hogy a súlyos, azóta is megoldatlan, égető gondok maradtak. Újrafogalmazódtak, újra, másképpen értelmezik őket, de a lényeg vál-

tozatlan. Ha a gondos olvasó a két évvel ezelőtt megjelent újságokat forgatja, csaknem szószेरinti fogalmazásban olvashatja a romaprogrammal, a középtávú csomaggal kapcsolatban írt tudósításokat. Olykor még a cikk címek is azonosak.

Ötödik esztendeje, hogy Farkas Flórián az egykori és a mostani elnökség véleményére alapozva hangsúlyozza és figyelmezteti az illetékeket: „A cigányügynek prioritást kell adni a kisebbségi politikán belül.” Vagyis miről van szó? Arról, hogy a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal a jelenlegi jogosítványaival nem tudja megfelelően ellátni a cigánysággal kapcsolatos feladatokat. Ám mintha ezt már mondtuk volna. Korábban jelzésértékűnek tekintették, s azt mondták, érdemes elgondolkozni rajta, csakhogy nem változott semmi.

Albérletbe kerül a romaügy. Korábban azért emelt szót az Országos Cigány Önkormányzat, hogy ne forgácsolják szét, ne trancsírozzák fel a cigányság élethelyzetének javítására szánt forrásokat, pénzeket. Tapasztalatok bizonyították, hogy ezek a pénzek elfolytak, olykor nem a célt szolgálták. Ez vetíti előre árnyékát most is, miután a romaprogram végrehajtására szánt forrásokat a jövőben a minisztériumok költségvetési keretei között tervezik.

Eszerint minden minisztérium és főhatóság megalakítja a maga cigány főosztályát, osztályát, vagy kinevezi referensét, előadóját, akik tetszés szerint kiválasztják a maguk támogatottját. Hogy ebben lesz-e és milyen szerepe lesz az új, más néven megalakult koordinációs bizottságnak, testületeknek, az OCÖ-nek vagy éppen a Hivatalnak, az enyhén szólva homályos.

Születhetnek újabb kutatási programok – mint legújabbban a cigányság egészségügyi helyzetének felmérését célzó – tervek, koncepciók, éveket várhatunk elemzésükre, s közben nem változik semmi, csak a papírok gyűlnek, okosodunk, de nem cselekszünk.

Tapossuk az állóvizet. Vajon meddig?!

Farkas Kálmán

A magunk erejéből...

Magyarországi cigány írók, költők, újságírók alkotó és előadóművészek konferenciája

Magyarországi cigány írók, költők, újságírók, alkotó és előadóművészek két napos rendezvényére került sor, az OCÖ támogatásával. A kormány képviselőinek részvételével a roma kultúra múltjáról, jelenéről és jövőjéről folytattak párbeszédet, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy az kapja meg a méltó helyét és rangját a magyar társadalomban. Ne elkülönülve legyen jelen, hanem olyan szellemi színfoltként, amely gazdagítja közös kultúránkat. Ez a párhuzamosság irányvonalként meghatározta a konferencia szellemiségét.

Fátyol Tivadar köszöntőjében elmondta, a cigány író és művészársadalom akarata hívta életre ezt a találkozót. Sok megoldandó feladat vár ránk. A Roma Információs Központ szellemi műhelye, baráti fészke lehetne mindazoknak, akik tenni akarnak kulturánk megőrzéséért.

Farkas Flórián: - Ez a két nap rólatok szól. Cigány írók, költők, alkotó és előadóművészek nagy szellemi találkozása ez. Kulturális autonómiánk megteremtésének kínál lehetőséget. Éljetek vele, töltsétek meg tartalommal, ez a ti feladatok. Jelöljétek meg a célfeladatokat, adjatok hangot azoknak a törekvéseknek, amelyek előbbre vihetik a roma kultúrát. A középtávú csomagtervben szerepel és hangot kap a kultúra ápolása, amelyet pénzzel is támogat a kormány.

Lakatos Menyhért: - Ismételtén azt tudom mondani, hogy sok a tennivalónk, annál is inkább, mert hamarosan átlépjük az ezredév küszöbét. S fel kell tenni a kérdést, hogy mit hoz a harmadik évezred a cigányok számára?

Ez a haza a mi hazánk is, hiszen itt élünk, immáron hét évszázada. Jogunk

van nekünk is valahol otthon lennünk. Azt hoz a holnap, amit teszünk ma. Nagyon neki kell gyürkőznünk, ha életben akarunk maradni. A cigány társadalom ellehetetlenült. A munkanélküliség egy vegetáló életmódba kényszerítette a romákat. A romák egy része elfogadta ezt a kényszerhelyzetet, amely a nagy család alternatíváját kínálja, amely egyben több családipótlé-

kot és rendszeres segélyt biztosít. Kétségbeesztő perspektíva ez.

A cigányok a munkaerőpiacon egy krajcárt sem érnek. A jövő zenéje: tanulni, tanulni és megint tanulni! Felelősek vagyunk gyermekeinkért, vannak kötelességeink, ezt jó lenne végre belátni, hogy felébredjen a felelősségtudatunk.

Dr. Tóth Zoltán, a Kulturális Minisztérium osztályvezetője megköszönte a megelőlegezett bizalmat, amely egyben páratlan lehetőséget kínál a párbeszédre, s olyan élethelyzeteket teremt, amely összecsiszolja az elképzeléseket.

- Találkozás és egyben ünnep nap is ez a mai nap. Több évtizedes tapasztalatoknak az összegzése, amely új lehetőségeket vet fel. Történelmi feladat is egyben, amelyet felelősen felvállalt a roma értelmiség. A minisztériumnak decemberig ki kell dolgoznia a középtávú csomagtervben előírt javaslatokat: szerkezeti rendszer, információs hálózat, részletes javaslatok az oktatás ügyében. A cigány hagyományokra épülő műveltség. Továbbá a pénz koordinált elosztása. Talpra kell segíteni a cigány oktatást, hogy együtt tudjunk haladni a közös úton. S ami a legfontosabb, hogy békésen el tudjuk viselni egymást.

Dr. Nemeskürty István professzor, kormánybiztos arról beszélt, hogy sehol a világon nem állítottak szobrot cigány embernek. Magyarország az egyetlen. Szegeden közadakozásból állítottak szobrot **Dankó Pistának.** A professzor úr rövid történelmi áttekintéssel megemlékezett a cigányok vándorlási útjáról és Magyarországra történő letelepedéséről, amely 1420-ra tehető.

A professzor úr történelmi hűséggel ecsetelte a múltat, amelyből nem sokat tudunk átmenteni. Jelenről, jövőről nem esett szó. Az érdemi kérdések csomagja bontatlanul maradt.

Osztóján Béla felvetette, hogy a cigány író, újságíró kinek ír? Írrealis álomnak tűnik, hogy a cigányok megveszik a roma sajtótermékeket és a könyveket. A cigányoknak írni cigá-

nyul csupán csak nyelvi leleménynek tartja, mivel a cirill betűk más írásbeliséget igényelnek. Marad a magyar szó, amelyet tévedhetetlenül mindenki megért. A cigány nyelvnek szüksége van egy átfogó megújulásra, természetesen irodalmi szinten. A művészeteket nem lehet kollektívizálni, sem intézményesíteni, hanem egyszerűen csak ott-hont kell adni neki. Osztóján Béla elmondta, hogy az újságírás siralmas állapotban van. Szinte eszközök nélkül dolgoznak, filléres beosztással.

Farkas Pál újságíró megemlítette, hogy öröme szól-gált, hogy a cigányok tudnak egymással érdeemben beszélni. „Vannak közöttünk olyanok, akik mesterei a szónak. Egy visszakösző gondolatról szeretnék beszélni, amely tudatosan újra és újra megosztja a romákat. Ez a gondolat: a mindenkor-i hatalom, amely klikkekre forgácsolja a cigányok erejét, hogy ne tudjon a közös célra koncentrálni, s ne tudjon fellépni egységesen azokért az emberi jogokért, amelyek alanyi jogon járnak. Hiányzik a közös erő, amely kikényszerítheti a kormánytól az elhallgatott lehetőségeket, amelyhez pénz kell.

Szentandrassy István megjegyezte, hogy a feszültség, amelyet megél a roma társadalom, az utak rendje is egyben. Nagyon kiábrándító a cigány festők helyzete ma Magyarországon. Élveznek, nyomorognak, hogy a sem-

Fotók: Nyári Gyula

miből festékre valót kontorjának össze. Mégis teszik a dolgukat, mert a belső tűz, láz hajtja ösztönzi őket. Egyik napból a másikba vánszorognak. A művészet paródiája ez, groteszk és egyben hámulatos is, hogy mégis életben tud maradni és olyan maradandót tud alkotni, hogy a külvilág figyelmé is ráirányult a magyarországi cigány képzőművészetre.

Az oktatás óriási vitákat kavart. Felszínre kerültek a silány anyagi lehetőségek, még az alapvető szemléltető eszközök sincsenek biztosítva.

Sztojko Ilona (Letenye) elmondta, hogy olyan szavalóversenyt rendez roma diákoknak, ahol cigány származású költők műveit tolmácsolják.

A két napos konferencia méltó befejezésére az irodalmi műsor tette fel a koronát. **Béres Ilona**, **Bicskei Tibor** színművészek, **Nyári István** színi nővendék és **Horváth Kálmán** versmondó tolmácsolásában szóltak meg azok a versek, amelyet cigány költők írtak a másságról, a megélt küzdelmekről, a szerelemről. Azok a nagy közös álmok ötvöződtek verssé, amelyet oly sok roma megélt. Intő jelek és üzenetek voltak ezek, amelyek ma este fölragyogtak a cigány kultúra egén.

Farkas Flórián zárszavában elmondta: „Cigány kultúráról csak úgy érdemes beszélni, ha meghívjuk a másik „felet” is, ahogyan tettük a jelen esetben is. Ahogyan a cigány politika professzionizálódik, úgy növekednek a lehetőségeink. Sok múlik rajtatok, hogy milyen kép alakul ki a cigány kultúráról. Köszönöm, hogy nem „üres” kézzel jöttetek ide. A közös gondolkodás egyben útnyitó is.”

Mit is mondhatna a krónikás, aki „érintett” az ügyben. Jó volt hallgatni az érett, felnőtt gondolatokat, amelyek kizárták az öncélúságot a közös feladatokra és azok elvégzésére koncentráltak. Úgy tűnik kimozdult a szekér a sárból, a magunk erejéből.

Rác Lajos

Középtávú intézkedéscsomag a cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítására

A Kormány áprilisi ülésén elfogadta a „cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítására irányuló középtávú intézkedéscsomagról” szóló előterjesztést

Ez új intézkedéscsomag, az MSZP-SZDSZ koalíció idején már hasonlóan elfogadott intézkedési csomag némileg átfogalmazott változata.

Az intézkedéscsomagban meghatározott feladatok időarányos végrehajtásának értékelésére, a folyamatos megvalósítás érdekében a kormány határozata szerint Cigányügyi Tárcaközi Bizottság alakult. A testület elnöke Dávid Ibolya igazságügyminiszter, alelnöke Doncsev Toso, a Nemzeti és Etnikai Hivatal elnöke.

Az alábbiakban közöljük a teljes intézkedéscsomag tartalmát, a továbbiakban pedig – szándékunk szerint – szeretnénk megszólaltatni a minisztériumok illetékeseit és magukat az érintetteket is, véleményük szerint lesz-e pénz, politikai akarat és szakmai tudás az intézkedéscsomagban szereplő feladatok megvalósításához.

1. Oktatás

1.1. Meg kell vizsgálni és ki kell dolgozni, hogy a jelenlegi szabályozórendszeren túl milyen eszközökkel lehet elősegíteni az óvodás és iskoláskorú hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járását és az iskolai mulasztások csökkentését. A feladat végrehajtásáról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottságnak.

Felelős: oktatási miniszter, pénzügyminiszter, belügyminiszter, szociális és családügyi miniszter,

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

1.2. A hátrányos helyzetű, cigány tanulók eredményes középfokú oktatásához szükséges a kollégiumi férőhelyek növelése, különösen a több középfokú intézménnyel rendelkező városokban, megyeszékhelyeken. A kollégiumi férőhelyek növelésére irányuló fejlesztés mellett, a cigány kisebbség

igénye esetén meg kell teremteni középfokú oktatási központok létrehozásának feltételeit Budapesten és Észak-kelet Magyarországon. Ennek érdekében a költségvetési törvény előkészítése során javaslatot kell tenni arra, hogy a pályázati lehetőségek között prioritást kapjon azoknak a fenntartóknak a támogatása, akik a fenti célok érdekében lé-

tesítenek, vagy fejlesztenek intézményt. A feladat végrehajtásáról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottságnak.

Felelős: oktatási miniszter, belügyminiszter, pénzügyminiszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

1.3. Az iskolarendszerből lemorzsolódó - különösen cigány - fiatalok és fiatal felnőttek szakképzettségéhez jutását és foglalkoztatását komplex programok kidolgozásával és intézményi bevezetésével kell segíteni. E képzési-foglalkoztatási programok kidolgozásához fel kell használni a külföldi, valamint a korábbi Munkügyi Minisztérium, illetve a Művelődési és Köznevelési Minisztérium PHARE programjainak tapasztalatait. A programoknak elő kell segíteniük az általános iskola sikeres befejezését.

Felelős: oktatási miniszter, szociális és családügyi miniszter

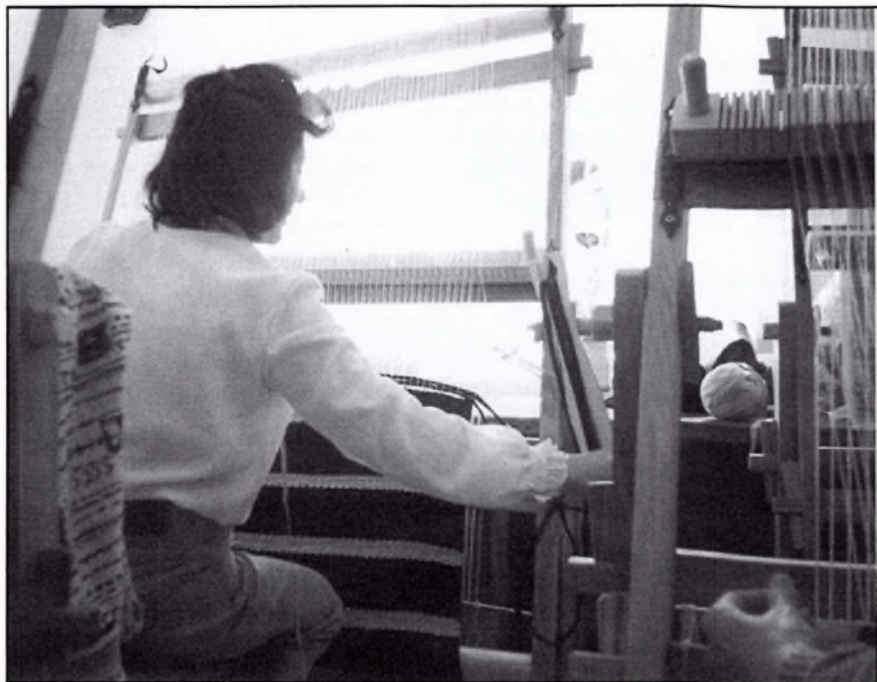
Határidő: folyamatos, program kidolgozására: 1999. december 31. bevezetésére: 2000. június 31.

1.4. A hátrányos helyzetű cigány fiatalok közép- és felsőfokú tanulmányait a jó tanulmányi eredményhez kötött ösztöndíjakkal, illetve a felsőfokú intézményekbe szülő sikeres felvételi vizsgák érdekében a cigány fiatalok egyetemi előkészítőkon való részvételét pályázatokkal kell támogatni. A pályázati rendszerek eredményessége érdekében kezdeményezni kell az ilyen típusú ösztöndíjakat, pályázatokat meghirdető állami, illetve közhasznú szervezetek, különösen közalapítványok együttműködését. A feladat végrehajtásáról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottságnak.

Felelős: oktatási miniszter, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

1.5. Az egyéb területeken folyó programok eredményessége érdekében a Cigányügyi Tárcaközi Bizottságot tájékoztatni kell az oktatási miniszter által önállóan ellátott alábbi feladatokról:

1.5.1. A Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény valamint a csatlakozó jogszabályok módosításából adódóan, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelete alapján:

- a) a cigány kisebbségi oktatás tartalmi fejlesztése,
- b) a kerettantervek kidolgozása,
- c) az értékelés és minőségbiztosítás feltételeinek megteremtése,
- d) az oktatáshoz szükséges taneszközök, módszertani segédletek biztosítása,
- e) az Országos Cigány Önkormányzattal történő egyeztetéstől függően a cigány nyelvek oktatásához szükséges követelmények kidolgozása.

1.5.2. A cigány kisebbségi oktatásban kiemelkedő szerepet játszó önkormányzati, alapítványi stb. fenntartású intézmények fejlesztése, munkájuk szakmai és anyagi támogatása.

1.5.3. A cigány kisebbségi óvodai nevelés és az iskolai nevelés és oktatás szakmai támogatására a már kipróbált helyi programok

elterjesztése, a jó programok adaptálásához a lehetőségek biztosítása. Az eredményes programok feltárására pályázat kiírása, azok szakmai ellenőrzését követően adatbank létrehozása.

1.5.4. Ösztöndíjpályázatok a közép- és a felsőfokú oktatásban résztvevő, eredményes munkát végző cigány fiatalok számára:

- a) ösztöndíjpályázat jó tanulmányi eredménnyel rendelkező középiskolai tanulók részére,
- b) ösztöndíjpályázat jó tanulmányi munkát végző egyetemi és főiskolai hallgatók részére.

1.5.5. A középfokú oktatásban résztvevő cigány tanulók lemorzsolódásának visszaszorítása és a tehetséges fiatalok számára a továbbtanulás esélyének segítése:

- a) pályázat kiírása mentori rendszer kialakítására a középfokú intézményekben,
- b) pályázat kiírása az érettségizett, továbbtanulni szándékozó fiatalok egyetemi vagy főiskolai előkészítőn való részvételére.

1.5.6. A romológia oktatásának ösztönzése elsősorban a felsőfokú pedagógusképző intézményekben a már működő tanszékek,

tanszéki csoportok munkájának támogatása pályázat kiírásával.

1.5.7. A cigány kisebbségi oktatásban résztvevő pedagógusok számára szervezett továbbképző tanfolyamok támogatása, pályázat útján.

1.5.8. A cigány kisebbségi oktatással kapcsolatos kutatások támogatása, pályázat útján.

Felelős: oktatási miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

2. Kultúra

2.1. Fejleszteni kell a cigányság kulturális tevékenységéhez, csoportszerveződéséhez kapcsolódó közművelődési intézményrendszer és a kulturális értékek megőrzését szolgáló szakintézmények rendszerét. Az intézményhálózat fejlesztésére vonatkozóan, az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ közreműködésével részletes programterveket (átfogó szakmai programokat, megvalósíthatósági tanulmányokat, részletes finanszírozási ütemtervvel) kell készíteni.

Felelős: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának minisztere

Határidő: folyamatos, a programterv kidolgozása: 1999. december 31.

2.2. A reális igényekkel összhangban elő kell segíteni, hogy az oktatási, kulturális és a közművelődési szolgáltatások, könyvek, módszertani segédanyagok, tankönyvek anyanyelven is hozzáférhetőek legyenek a cigányság számára. Fel kell mérni, hogy milyen finanszírozási lehetőségek vannak az anyanyelvi kultúra támogatására és azok milyen formában fejleszthetők tovább.

Felelős: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának minisztere, oktatási miniszter

Határidő: 1999. december 31.

2.3. Az ország különböző településein működő cigány közösségi házakban dolgozó szakemberek munkáját képzésekkel és továbbképzésekkel kell támogatni. A képzések végrehajtására évente ütemtervet kell készíteni. Az intézményrendszer fejlesztése érdekében ösztönözni kell olyan átfogó szakmai programok kidolgozását, amelyeknek célja, hogy a helyi lakosság minél szélesebb körben vegye igénybe a közösségi házak szolgáltatásait.

Felelős: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának minisztere, oktatási miniszter, belügyminiszter, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: folyamatos, a képzési ütemterv első alkalommal történő elkészítése: 1999. május 31. az átfogó szakmai program elkészítése: 1999. december 31.

3. Foglalkoztatás, agrárgazdaság, térségfejlesztés

3.1. Foglalkoztatást elősegítő intézkedések

3.1.1. A megyei munkaügyi központok vagy azok kirendeltségei, valamint a cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek között olyan tartalmú (pl. tájékoztatásra, munkaszervezésre, képzésre, a foglalkoztatás területén

tapasztalható hátrányos megkülönböztetés megelőzésére, megszüntetésére irányuló) szakmai együttműködési megállapodások megkötésére, meghosszabbítására van szükség, amelyek leginkább alkalmasak a cigányság foglalkoztatására, foglalkoztatási problémáinak megoldására. Ennek keretében meg kell vizsgálni cigány kisebbséghez tartozó szakemberek munkaügyi központban történő alkalmazásának lehetőségét is. A megállapodások tartalmáról, az együttműködés formáiról, a megvalósult programokról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként elemző tájékoztatót készít az érintett munkaügyi központok közreműködésével a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter

Határidő: folyamatos, az értékelés első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.2. A már működő sikeres foglalkoztatási programok (pl. kis- és középvállalkozások, közmunkák, közhasznú munkák, agrárgazdasági, szociális földprogramok, területfejlesztési programok, valamint egyéb, a tartós munkanélküliség csökkentésére irányuló

programok, stb.) hasznosítható szervezeti és módszertani tapasztalatainak összegzésével, a támogatási formák bemutatásával készüljön módszertani tájékoztató füzet, a települési- és a cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek részére, amely új programok szervezéséhez és működtetéséhez nyújthat segítséget.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, gazdasági miniszter

Határidő: 1999. június 30.

3.1.3. A tartósan munka nélkül lévők munkaerő-piaci helyzetének javítására indított központi foglalkoztatási és képzési programok megvalósulását - a cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek, települési önkormányzatok bevonásával regionális és országos szinten - évente értékelni szükséges. Az értékelésről, a cigányság foglalkoztatási nehézségeinek megoldását elősegítő fejlesztési program - javaslatokról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja írásos tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, belügyminiszter

Határidő: folyamatos az értékelés első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.4. A foglalkoztatási törvény keretei között - elsősorban az aktív foglalkoztatás politikai eszközrendszer működése során nyújtott többlet támogatások lévén a hátrányos helyzetűek - köztük a cigány emberek - javára előnyös megkülönböztetést kell alkalmazni. Értékelést kell készíteni az alkalmazott támogatási formákról, eszközökről, azok fel-

használásának hatékonyságáról és hatásosságáról, fejlesztési lehetőségeiről.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: 1999. december 31.

3.1.5. A pályakezdő munkanélküli fiatalok támogatási rendszerét (például: alternatív munkareőpiaci szolgáltatások, tranzitfoglalkoztatási és képzési programok, stb) olyan formában kell működtetni, hogy az a hátrányos helyzetű - köztük cigány - fiatalok munkába lépését, vállalkozóvá válását kiemelten segítse elő. A támogatási rendszer keretében megvalósuló programokban érintettek részvételéről, a legális munkaerőpiacra történő belépési lehetőségeikről, azok tartósságáról éves gyakorisággal a Tárcaközi Bizottság érintett tagja tájékoztatót készít a tárcaközi bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.6. A tartós munkanélküliek foglalkoztatási esélyeinek javítása érdekében folytatni szükséges a közhasznú és közmunka programokat, a térségi fejlesztési programokkal összehangolt formában, a települési és cigány kisebbségi önkormányzatok bevonásával. A munkanélküliségtől kiemelten súlytott térségekben folyamatosan elemezni, értékelni kell, hogy a közhasznú - és közmunka programok milyen mértékben járulnak hozzá a tartós munkanélküli, hátrányos helyzetű társadalmi rétegek, így a cigányság foglalkoztatási helyzetének javításához, az értékelés tapasztalatairól a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, belügyminiszter

Határidő: folyamatos a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.7. A telepek vagy telepszerű lakókörnyezetek kiváltásához

és/vagy infrastrukturális fejlesztéséhez kapcsolódóan célzott közmunkaprogramokat kell meghirdetni, prioritást biztosítva azoknak a települési önkormányzatoknak, amelyek saját anyagi eszközeikkel kiegészítve a helyi cigány közösségekkel együttműködve vállalják a programok megvalósítását.

Felelős: szociális és családügyi miniszter

Határidő: 1999. május 31.

3.1.8. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány által támogatott a hátrányos helyzetű, köztük cigány - lakosság foglalkoztatását és munkaerőpiacra történő visszakerülését célzó programokról, a vállalkozóvá válást elősegítő képzésekről és tanácsadásokról, a munkaerő - piacra történő visszakerülés eredményeiről a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként elemző tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: gazdasági miniszter

Határidő: folyamatos a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.9. A Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központok hátrányos helyzetű, tartós munkanélküliek - köztük a cigányság - számára meghirdetett programjait, képzéseit és igény esetén az általános iskolai felnőtt oktatás biztosításával is - bővíteni szükséges. A Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központok kiemelt feladata, hogy a tanfolyamokon nagyobb arányban vegyenek részt a munkanélküliséggel különösen súlytott kis települések halmozottan hátrányos helyzetű lakosai. A Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére. A Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központok közreműködésével az általuk megvalósított programok és képzések eredményeiről, fejlesztési lehetőségeiről.

Felelős: szociális és családügyi miniszter

Határidő: folyamatos a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.1.10. A mikro- kis- és középvállalkozások fejlesztésének középtávú stratégiájáról szóló 1161/1998. (XII.17.) korm. határozat 4. pontjával összhangban kell vizsgálni a létrehozandó kis - és középvállalkozói cél előirányzat támogatásával külön program indításának PHARE források bevonásának lehetőségét a munkaerőpiacra hátrányos helyzetű rétegek - köztük a cigány lakosság - vállalkozásainak fejlesztése érdekében.

Felelős: gazdasági miniszter

Határidő: 2000. május 31.

3.2. Agrárgazdasági programok

3.2.1. A hátrányos helyzetű - köztük cigány családok - megélhetésének elősegítése érdekében a szociális földprogram további működtetése, bővítése és kiterjesztése szükséges a települési és cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek közreműködésével, és a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány bevonásával. A kibővített, működő szociális földprogramok tapasztalatairól évenként több megyére kiterjedő hatásvizsgálat alapján tájékoztatót és a fejlesztésére vonatkozóan javaslatot kell készíteni.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.2.2. Az Országos Cigány Önkormányzat által javasolt kistérségekben indított szociális földprogramok modell - kísérleteit folytatni kell, a programok tapasztalatairól, az érintett családok megélhetési feltételeinek változásáról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként tájékoztatót

készít a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.2.3. A szociális földprogramokban résztvevők gazdálkodóvá, östermelővé, illetve vállalkozóvá válásának elősegítése érdekében képzési és szaktanácsadói szolgáltatásokat kell nyújtani, bevonva a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium illetékességi körében működő falugazdász szervezeteket. A képzési, szaktanácsadási szolgáltatások alkalmazásáról, az elindított programok tapasztalatairól a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Határidő: folyamatos a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.2.4. Az állami tulajdonban maradt mezőgazdaságilag művelhető területeknek a szociális földalapba történő átadásának lehetőségéről folytatott felmérés alapján meg kell vizsgálni - a szociális földprogram bővítése céljából - a földterület biztosításának egyéb lehetőségeit és ki kell dolgozni az ehhez szükséges jogi szabályozást.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztérium, Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter szociális és családügyi miniszter

Határidő: 1999. december 31.

3.3. Térségfejlesztés

3.3.1. A Megyei Területfejlesztési Tanácsok, valamint a Megyei Munkaügyi Központok bevonásával olyan térségi támogatási rendszerek kidolgozása szükséges, amelyek felhasználásával

komplex fejlesztési programok indíthatók a hátrányos helyzetű rétegek - köztük a cigányság - foglalkoztatási körülményeinek javítása érdekében.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, szociális és családgazdasági miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára

Határidő: 2000. május 31.

3.3.2. A területfejlesztés központi el-őirányzatából, központi feladatként - olyan településeken, ahol a lakónépességen belül jelentős részarányt képviselnek a halmozottan hátrányos helyzetű rétegek, köztük a cigány kisebbség közösségeinek tagjai - külön támogatást kell biztosítani a regionális, megyei és helyi válságkezelő programok önrészes részarányának kiegészítésével a területfejlesztési programok megvalósítására.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára

Határidő: 1999. december 31.

3.3.3. Tájékoztató fórumokat, képzéseket és szaktanácsadási szolgál-

tatásokat kell szervezni - a megyei területfejlesztési tanácsok és a munkaügyi központok közreműködésével, az Országos Cigány Önkormányzat bevonásával - a települési önkormányzatok illetékesei, a cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek vezetői és képviselői számára azért, hogy a hátrányos helyzetű cigányság nagyobb arányban vehessen részt a helyi és regionális jellegű fejlesztési programokban. A képzési programok, tréningek, szolgáltatások tapasztalatairól a Társasági Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Társasági Bizottság részére.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, szociális és családgazdasági miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

3.3.4. A megyei területfejlesztési tanácsok által támogatott eddigi programokat elemezni és értékelni kell abból a szempontból, hogy azok mennyiben enyhítik a tartós munkanélküliséget, milyen mértékben és hatékonysággal érik el azokat a településeket, ahol a lakosságon belül jelentős részarányt képviselnek az átl-

gosnál rosszabb életkörülmények között élő cigány kisebbségi közösségek tagjai. Az értékelés tapasztalatait a következő évi pályázati célok meghatározásakor figyelembe kell venni.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, szociális és családgazdasági miniszter

Határidő: a tájékoztató elkészítése: 1999. december 31.

4. Szociális, egészségügyi és lakásprogramok

4.1. A cigány lakosság egészségi állapotának javítása, valamint az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele során előforduló hátrányos megkülönböztetést eredményező gyakorlatok megszüntetése érdekében kutatási programot kell indítani a cigány lakosság egészségi állapot-mutatásairól, az egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények és az érintett lakosság kapcsolatáról. Vizsgálat alapján az egészségpolitikai stratégiához kapcsolódóan szakmai programot kell kidolgozni.

Felelős: egészségügyi miniszter, Miniszterelnöki Hivatal társadalombiztosításért felelős politikai államtitkára, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: a kutatási program megvalósításának határideje: 2000. december 31. a szakmai program kidolgozásának határideje: 2001. március 31.

4.2. Bővíteni kell a népegészségügyi szempontból is fontos, prevenciót szolgáló különböző szűrő-gondozó szolgáltatások körét. A telepeken vagy telepszerű lakókörnyezetben élő, a környezeti és egészséget veszélyeztető tényezők megszüntetése érdekében, a lakóközösségek, a települési és kisebbségi önkormányzatok bevonásával, szakmai intézkedéseket kell kezdeményezni. Az egész-

ségi állapot javítására irányuló intézkedések végrehajtásáról, azok eredményességéről a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente írásos tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottságnak.

Felelős: egészségügyi miniszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, környezetvédelmi miniszter, belügyminiszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

4.3. A telepek, teletszerű lakókörnyezetek újratermelődésének megakadályozása és visszaszorítása érdekében megkezdett felmérés befejezését követően - a telepek, teletszerű lakókörnyezetek kiváltására vagy azok infrastruktúrájának, intézményeinek fejlesztésére, az ivóvíz ellátási problémák műszaki megoldására programot kell készíteni megvalósíthatósági tanulmánnyal és részletes finanszírozási ütemtervvel, az érintett lakóközösségek, települési és cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek bevonásával.

Felelős: földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, belügyminiszter, egészségügyi miniszter, gazdasági miniszter, közlekedési,

hírközlési és vízügyi miniszter, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: folyamatos, a megkezdett felmérés befejezésének határideje: 1999. december 31. a szakmai program elkészítésének határideje: 2000. május 31.-

4.4. Értékelni kell az Országos Cigány Önkormányzat és a Jóléti Szolgálati Alapítvány lakásprogramjainak tapasztalatait. Javaslatot kell tenni a hátrányos helyzetű rétegek - ezen belül a cigányság - lakásproblémáinak megoldását segítő programok továbbfejlesztésére.

Felelős: szociális és családügyi miniszter, gazdasági miniszter, belügyminiszter, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: 1999. november 30.

5. Diszkriminációellenes programok

5.1. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 45. paragrafusban foglaltak alapján folyamatosan vizsgálni kell a hátrányos megkülönböztetés tilalmát tartalmazó jogszabályok gyakorlati hatályosulását. A vizsgálat tapasztalatairól a Tárcaközi Bizottság tagjai évente tá-

jékoztatót készítenek a Tárcaközi Bizottság részére. A vizsgálatok eredményei alapján a szükséges jogszabály- módosítási feladatokat el kell végezni. Meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a különböző szabályozási területeken a jövőbeni jogalkotás biztosítsa, illetőleg segítse elő a diszkriminációmentes gyakorlat érvényesülését.

Felelős: az érintett miniszterek

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

5.2. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a cigány kisebbséghez tartozókkal kapcsolatos rendőri magatartás jogszerűségét. Ennek tapasztalatairól, a megoldásokra vonatkozó intézkedési tervekről a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

5.3. A rendészeti szervek graduális képzésében - a diszkriminációmentes, humánus szolgáltatásnyújtás érdekében - a cigányságra vonatkozó társadalomtörténeti, kulturális, szociológiai stb. ismereteket a gyakorlati alkalmazás szintjén kell oktatni. A képzések tapasztalatairól, azok fejlesztési lehetőségeiről a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

5.4. Folytatni kell a rendészeti vezetőképzésben, felső és középvezetői szinten konfliktus-kezelésre szakosodott külföldi és hazai szervezetek közreműködésével - az előítéletességből adódó konfliktusok kezelését és megelőzését célzó technikák oktatását. A kép-

zések tapasztalatairól, azok fejlesztési lehetőségeiről a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: belügyminiszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

5.5. A cigányság érdekérvényesítési lehetőségének javítása, valamint a hátrányos megkülönböztetés megelőzése és megszüntetése érdekében a jogvédő, valamint konfliktusmegelőzés- és kezelést végző szervezetek, intézmények tevékenységét támogatni szükséges. A feladat végrehajtásáról a Tárcaközi Bizottság érintett tagja évente tájékoztatót készít a Tárcaközi Bizottság részére

Felelős: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

6. A cigánysággal kapcsolatos kommunikációs munka feladatai

6.1. Kezdeményezni kell a cigány kisebbségi médiát támogató alapítványok, közalapítványok és intézmények tevékenységének összehangolását a folyamatos együttműködés és a források hatékony felhasználása érdekében. A Tárcaközi Bizottság érintett tagja évenként elemző tájékoztatót készít a különböző támogatási formák alapján működő tömörmegkommunikációs programokról a Tárcaközi Bizottság részére.

Felelős: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának minisztere, oktatási miniszter

Határidő: folyamatos, a tájékoztató első alkalommal történő elkészítése: 1999. december 31.

6.2. A többségi társadalom reális cigányság-képének kialakítása érdekében stratégiai tervet kell kidolgozni az Országos Cigány Önkormányzat, valamint a médiumok szakértőinek bevonásával.

Felelős: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának minisztere, oktatási miniszter, Miniszterelnöki Hivatal közigazgatás és területpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: 1999. december 31.

6.3. A külföldi közvélemény tájékoztatása céljából idegen nyelvű tájékoztató dokumentumokat kell készíteni a nemzetközi tájékoztató és döntéshozó szervezetekhez történő eljuttatás céljából.

Felelős: külügyminiszter, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: 1999. december 31.

6.4. A cigányság életkörülményeinek, társadalmi helyzetének javítására irányuló középtávú intézkedéscsomag végrehajtásával kapcsolatosan kommunikációs tervet kell kidolgozni.

Felelős: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: 1999. december 31.

6.5. A cigány kisebbségi önkormányzati képviselők részére képzési programokat kell kidolgozni és szervezni az Országos Cigány Önkormányzat együttműködésével annak érdekében, hogy a helyi kisebbségi önkormányzati képviselők megfelelő ismereteket szerezzenek a kisebbségi oktatás területén meglévő jogaikról, azok gyakorlásának módjáról.

Felelős: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, oktatási miniszter

Határidő: folyamatos, a képzési program kidolgozásának határideje: 1999. május 31.

6.6. A cigány kisebbségi önkormányzatok, szervezetek képviselői részére a cigány lakosság és a különböző intézményrendszerek közötti kommunikáció és együttműködés elősegítése érdekében képzéseket, tanácskozásokat kell szervezni, az Országos Cigány Önkormányzat bevonásával. A szakmai programok végrehajtására évente ütemtervet kell készíteni.

Felelős: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Határidő: folyamatos, az ütemterv első alkalommal történő elkészítése: 1999. május 31.

EGY CÉLÉRT KÖZÖSEN

Pintér Sándor belügyminiszter és az Országos Cigány Önkormányzat képviselői – **Farkas Flórián** vezetésével – a rendőrséggel karöltve egy olyan szakmai program életheléptetésén dolgoznak,

amely a kölcsönös párbeszédén túl, megoldási alternatívát is kínál...

Farkas Flórián elmondta, hogy a társadalmi szükségszerűség hívta életre azt a közös gondolatot, amely a rasszizmus élettompítaná és a

rendőrségi túlkapasokat fegyelmezné, illetve kérné számon.

Az együttgondolkodás 6 pontban fogalmazódott meg, s annak betartását mindkét fél figyelemmel kísérné. A 19 megyei képviselők bevonásával számon kérné az együttműködés végrehajtását.

Pintér Sándor belügyminiszter úr elmondta, hogy a már vázolt szerződés azt a feladatkört töltene be, melynek során a mindkét fél részéről felmerülő előítéleteket kezelni tudja.

Az államigazgatási határozatok elősegítenék a program törvényes keretét, hogy olyan közös döntések születhessenek, amely nemcsak jogi, hanem emberi szempontok figyelembe vételével hoznának meg, mert a rasszizmust nehéz jogi mederben tartani. A közös gondolkodás tervei most kovácsolódnak, a részleteken dolgozunk – mondta a belügyminiszter.

Rácz Lajos

1. Az OCÖ és az ORFK képviselői félévente értékelő-egyeztető ülésen találkoznak.

2. A cigányokat érintő atrocitások esetén - főleg kirívó ügyekben - soron kívül fogadja az OCÖ képviselőjét a rendőrkapitányság illetékese.

3. A megyei főkapitány és a cigányság megyei vezetője negyedévenként egyeztessen az együttműködés tapasztalatairól.

4. A megyei főkapitány által a kapcsolattartásra kijelölt rendőrtiszt legalább havonta találkozzon a megyei – az OCÖ által megbízott – koordinátorral.

5. A rendőrkapitányság évente egyszer hívja meg állománygyűlésre a Cigány Kisebbségi Önkormányzat vezetőit, illetve tagjait a bizalom erősítés jegyében.

6. Ahol nem működik kapitányság, ott a kirendelt őrsparancsnokság tartja a kapcsolatot a Cigány Kisebbségi Önkormányzat vezetőjével. Ennek hiánya esetén a településen működő cigányszervezet vezetőivel. Mind megyei, mind helyi szinten rendkívüli esemény esetén a kapitány, illetve őrsparancsnok fogadja a cigányság vezetőit.

A Belügyminisztérium és az Országos Cigány Önkormányzat felállít egy vegyes bizottságot, amely figyelemmel kíséri, felügyeli az együttműködési megállapodásban foglaltak valóra váltását. A bizottság által elkészített beszámolót évente egyszeri alkalommal a Belügyminiszter és az OCÖ elnöke közös találkozón értékeli.

Vészhelyzet után

Gátmagasítás Tarpán

A Lungo Drom márciusi lapszámában adtunk hírt a Felső Szabolcs megyei ár és helvíz pusztításairól, a telepkeket, a romákat ért károkról, a családok kiköltöztetéséről Porcalsmán és másutt. Különösen sok kár keletkezett Porcalsma mellett Tarpán, Tisza-beesen, Kisarban a Tisza, a Kraszna menti kis falvakban. Ha hírt közöltünk tragédiákról, úgy illik beszámolni arról is, történt-e már valami, s mi várható. Örömmel tudatjuk, hogy a novemberi árvízi védekezésnél használt homokzsákok kiürítésével Tarpán megkezdődtek a gátak magasztási munkái. Ezekre a gátépítési-magasztási munkákra idén összesen 2 milliárd forintot kapott Szabolcs Szatmár

Bereg megye. Remélhető, hogy az amúgy is faluszéli cigánytelepen épült házak, szociális lakások a jövőben megmenekülhetnek hasonló pusztítástól. Május derekán már a beregi településeken jártak a kivitelezésre kiírt FETIVIZIG-pályázaton nyertes Borsod megyei konzorcium megbízottjai. Tizenöt fő részére foglalt szállást. Tárgyaltak a települések vezetőivel, Tarpa polgármesterével **Kovács Bélával** is, aki elmondta: a 2400 méter hosszúságban egyméteres gátmagasításhoz szükséges földmennyiség kinyerőhelyeiről már megkezdtek a fák kitermelését. Az ebben érintett területek földtulajdonosaival elkezdődtek a tárgyalások a

kártalanításról. A határ túloldalán lévő Badaló község magasságában induló gátmagasítás több, mint 5 kilométer hosszan folytatódik majd egészen a tarpai szennyvíztisztító telepig. Az idén szeptember végéig 204 töltéskilométeren végzendő munkálatok elvégzéséhez közel 30-40 tarpai foglalkoztatására nyílik lehetőség. Ha ámenetileg is, ez is enyhít a munkanélküliségen, ugyanis Tarpán több mint 200-an kapnak havonta jövedelempótló támogatást. A polgármester közölte: a tarpai önkormányzat halmozódó anyagi gondjainak enyhítését reméli a megígényelt 20,5 millió forintos igényük teljesítésétől.

Könyvkiállítás Nyíregyházán

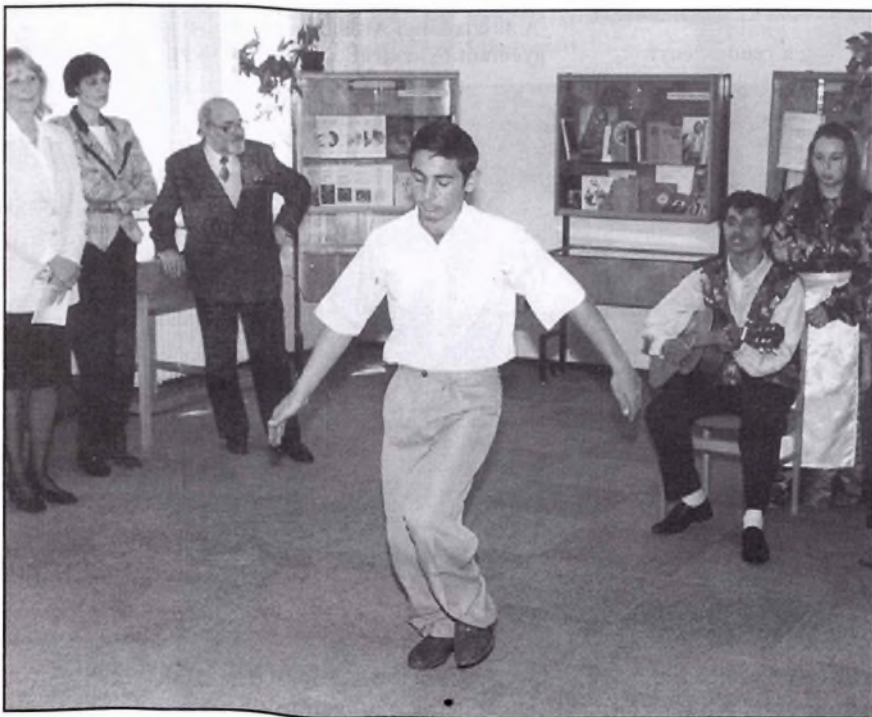
Rangos esemény megnyitójára került sor Nyíregyházán 1999. április 14-én, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár és a Magyar Művelődési Intézet rendezésében. Cigány szemmel a Magyarországi Cigány Folklór és Irodalom című kiállítást **Farkas Kálmán** író, publicista nyitotta meg. A műsorban közreműköd-

tek a 13-as Nyíregyházi Általános Iskola tanulói: **Pongó Ilona, Jónás Zsanett és Beri Mária.**

A kiállítás anyaga, melyet **Bódi Zsuzsanna**, a Magyar Művelődési Intézet prominens munkatársa válogatott, méltán vívta ki az érdeklődők figyelmét. Öröndetes, hogy Budapest után elsőként Móricz Zsigmond megyéjében, **Krúdy Gyula** szeretett városában, a Százhuszat verő szív költőjének, **Váci Mihálynak** szép szőke városa adott otthont e különlegesen szép, a cigány alkotók műveit ismertető és bemutató kiállításnak. A XIX. századtól napjainkig terjedő cigány irodalom jeles művei és alkotóinak fényképei is láthatók itt, sok-sok irodalmi dokumentum, valamennyi Magyarországon megjelent cigány újság, folyóirat, mű, dokumentum, amelyek egyértelműen bizonyítják, a cigányság szellemi alkotásai jelen vannak a magyar és az európai irodalomban.

Már az első napon sok érdeklődő, iskola, pedagógus kereste fel a kiállítást, mely május 28-ig tekinthető meg.

Cigány Gyermek VII. Megyei Ki mit tud? vetélkedője - Szolnok

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány szervezésében került sor 1999. május 8-án, a Cigány gyermekek VII. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Ki mit tud? vetélkedőjére. A rendezvényen 12 általános iskola 88 diákja vett részt, 53 műsorszámmal. A kulturális vetélkedőt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a „Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány, az Országos Cigány Önkormányzat és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet támogatta.

A Jászládányi Általános Iskola moderntánc-csoportja (tánc kategória, II. helyezett)

Raduly József, az OCÖ alelnöke nyitotta meg a rendezvényt

A Jászládányi Általános Iskola tanulói A kiskakas gyémánt félkrajcárja mesét adták elő (II. helyezett)

A zsüri: Kozák István, a Loli Jag együttes vezetője, Lukács Ernő zenész, Farkas Kálmán író, a zsüri elnöke, Raduly József, az OCÖ alelnöke, Balogh László, a szolnoki cigány önkormányzat tagja

A fegyverneki táncosok (tánc kategória, I. helyezett)

Pongó
Ágnes
(Fegyvernek)
hangszerszóló
I. helyezett

Rostás
Szandra
(Tiszaöldvár)
vers
kategória
I. helyezett

Murza Mihály és Sipos Mária (Jászfákóhalma)
jelenet kategória I. helyezett

Vendégünk: Raduly István

Raduly István a gávai cigánytelepen született, hatan vannak testvérek. Édesapja lakodalmas zenész, nyáron részes aratómunkás.

Édesapja olyan ember volt, aki a munka „vastagabbik” végét fogta meg. Meszire néző ember hírében állt, aki olyan álmokat ígért a gyermekeinek, amely egy kivételével megvalósult. A nagyobbik fiú gazdálkodó lett, a következő állatorvos, a harmadik kőműves, a lány tanár, a kisebbik lány az ő gondoskodója. Raduly István nem lett emberorvos, de azért ő is diplomát szerzett. S valóban ha egy álmat nemcsak megidéznünk hanem hagyjuk megelevenedni, akkor a gyakorlat életben tartja.

Az apa kimondott szavának azért volt hitele, mert tett is érte. Éppen ezért a tulajdonságáért vették be vagyoni nélkül a tsz-be.

Raduly István fél ötök kelt, hogy az iskolában készítse el a házi feladatát és megtanulja a leckét. Az otthoni zsúfolt körülmények nem tették lehetővé a tanulást, mivel nyolcan voltak egy szobában.

A közös szegénység nem hozta fel színre a cigánykérdést. Pisti a tanácselnök fiával ült egy padban, /ma ez aligha fordulna elő/. Korán megszerette az olvasást, amelyet kamatoztatott. Egy-két forintért felolvasott, többnyire meséket. A romák közbekiállásokkal bíztatták a főhőst, hogy ne hagyja magát legyőzni. Felnőtt férfiak és nők egy-két órára gyermekek lettek, s a képzeletük bejárta a mesék országújtait, ahol a szegény gazdaggá lett és a jó elnyeri méltó jutalmát, míg a gonosz meglakol.

A mezőgazdasági technikumban már jobbra fordult az élete: bentlakásos kollégista lett.

Olyan szegény volt, hogy szégyelt kimenni a városba. A bátyja vett neki egy öltözet ruhát az ösztöndíjából.

Nem vették fel az orvosi egyetemre. Elhelyezkedett gumigyárban, három műszakban dolgozott, ugyanazért a pénzért, mint a nyolc osztályos. Később a tsz-nél dolgozott, ahová pályázat útján került. Nagyon nőtt a beosztottjai szemében, amikor cigány létece állatokat tartott, nem a hentesnél vette a húst.

Inspirálta a tanulni vágyás. Beiratkozott a gödöllői Agrártudományi Egyetem Társadalomtudományi Karára, ahol főiskolai diplomát szerzett. Ebben az időben alakult meg a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége és az MCDSZ. Raduly István rácsodálkozott ezekre a változásokra. Ezután alakult meg a Roma Parlament, ahol főállású ügyvivő lett.

Ezekben a napokban szembesült azokkal az országnyi cigány gondokkal, amelyek megoldásért folyamodtak a Roma Parlamenthez. Bizony csak elenyésző gondokra találtak orvoságot, nem volt hatékony „antibiotikum”, amely a cigány társadalom gyulladását megállíthatta volna. Ezt az antibiotikumot pénznek hívták, amely csak cseppent-csurant, csupán a láz csillapítására volt elegendő, az akkora problémák kezelésére nem jutott belőle.

Raduly István ismét beül ősszel az iskolapadba és elkezd az államigazgatási főiskolát, a jogi egyetemet. Jelenleg az Oktatási Minisztérium Cigány Oktatási Osztályának osztályvezetője, ahová szintén pályázat útján került.

Kis lépésekben, de halad a roma ügy – vallja. Életréhták a Roma Információs Központot, amely jó bölcsője lesz a cigány szellemi életnek.

Van jövője a roma politikának, ha nem elszéparálódva hanem együtt gondolkodva, dolgozva alakíthatjuk sorsunkat. Már látom azokat az érdemi javaslatokat, amelyek nem felfújt léggömbök, hanem nagyon is vaskos tartalommal vannak megtörölve. Egyre inkább az a tapasztalat kezd megerősödni, amely meggyőző érveket tesz a kormány asztalára. Ez a tendencia megérintett minden roma társadalmi réteget, s örömmel hallok, hogy a települési cigány önkormányzatok elkezdtek azon gondolkodni, hogy mit kellene tenni ahhoz, hogy a „szeker” kijöjjön a sárból.

Csak úgy lehet jövőképem, ha hiszek abban, hogy a roma társadalom megtudja fogalmazni azokat a célirányos feladatokat, amely a társadalom körmére égett. Hiszem, hogy egy felelősen gondolkodó kormány nem hagyja megválaszolatlanul, mert abban az esetben a felelősség őt terheli.

Rácz Lajos

Filmszemle: Sitiprinc

Rendezte: Kőszegi Edit

Kőszegi Edit: Sitiprinc című filmje, dokumentum film, bár olykor „belecsúszik”, a hagyományos filmbe. Sajátos keleti színekavalkáddal, eleven ritmusváltással teszi nyüzsgővé, pezsgő hangulatúvá... A regélő, mesemondó - az indiai és az arab kultúrákra jellemző módon indítja a filmet, s ezzel egy sajátos, fűszeres ízt ad a történetnek, amely megtörtént eseményeket idéz meg. Ily módon csalogatja magához a hallgatóságot -, s mi odamegyünk, mert a mesemondó, kacsintó tekintete titkokat ígér... A történet a nyüzsgő vásárban kezdődik, rengeteg ötletes bevágással teszik izgalmassá a képeket. Majd egy templomba találjuk magunkat, ahol egy középkorú cigány asszony gyermekért imádkozik a Szűz Máriához. A következő filmkocka egy középkorú magyar házaspár esküvői szertartását mutatja - egy szép arcú öt év körüli kisfiút mutat a kamera - a cigány asszony megigézve nézi a gyermeket. Éjjel van. Az esküvői házaspár otthonát „meglátogatják” a romák és „elkötik” az almásderes lovat. A kisgyermek követi az ellopott ló útját, amely a cigánykaravánhoz vezet. A fiú elbújik a jászolba és szénával „betakarózik”. Az ébredő tábor felbolydul a magyar gyermek láttán és tanácskozást tartanak. A gyermekért imádkozó cigány asszony égi jelnek veszi a kisfiú felbukkanását, amelyet elmond a „tanácsnak”, akik szentesítik az örökbe fogadást, amelyet tett követ: a lovat és a gyereket feketére festik. A fiú lassan nevelődik cigánnyá, nemcsak nyelvben, hanem mentalitásban is. Időben lép egy nagyot a történet: a fiú tizenöt-tizenhat évesé cseperedik, amikor „fertőtlenítő” brigád érkezik a telepre és leszagozzák a romákat - a fiú hajjáról „lefolyik” a fekete festék, s kiderül a turpisság. A következő képben a fiú már „otthon” van, elegáns környezetben, a fiú feszeng az öltönyben. Nehezen birkózik az asztalnál való étkezés-sel. A mostoha apa türelmes, de amikor a lányokat lopásra tanítja csupán unaloműzésből, kitagadják a családból. Is-

mét visszakerül a romák közé, ahol öleléssel és étellel fogadják.

Közben a film bepillantást nyújt a romák mindennapi életébe, bár csak a felszínt karcolja meg, de annyi információt kapunk, amely elegendő ahhoz, hogy megértsük és nyomon kövessük a történetet, amely az intézetben folytatódik, természetesen „átneveléssel”, mert ugye az nonszensz, hogy egy magyar fiatalember cigánymódra él... Az átnevelés nem ér véget. Amikor újra a romák közé kerül, akkor meg az a gond, hogy „elgázdósodott”. Szerelem, szöktetés, házasság és letelepdés, amelyet nem értenek a cigányok. Nem tudnak mit kezdeni a házzal, amelynek nincsen „kereke”... A börtönben folytatódik a történet, ahol a pap és a börtönparancsnok rábírra a fiút, hogy írja le a cigányok mindennapi életét - azzal a szándékkal hogy majd elősegíti a cigányok letelepedését. A fiút a romák árulásért majdnem megölik és „sitiprincnek” nevezik, ami behódolást jelent. A fiú csendőrr szeretne lenni, hogy összekötő kapocs legyen a romák és a magyarok között. Béketeremtő szándékkal, de ez a vágy a büntetett előélete miatt szóba sem jöhet. A mesemondó a mesye peremén él, saját történetét meséli a vásárokon. Kőszegi Edit filmje attól hiteles, hogy a forgatókönyvet egy cigány ember írta: **Horváth Vilmos**, 1907-ben. Az írás önéletrajzi ihletű, sokáig porosodott, amíg Kőszegi Edit rá nem talált, mindannyiunk öröme. A filmbéli szereplők nem játsszák, hanem élik a történetet, hiszen mindennapjaikról van szó. Olyan erdélyi romák játszanak a filmben, akik ma is vándorló életmódot élnek. Ők az utolsó nomádok. A film szépsége, hogy cigány nyelven szól - magyar aláírással. Egy olyan korhű dokumentumot láthattunk, amely a cigány nép eredetiségét megőrizve a tiszta forrást tárta elénk, s mi ittuk, mert rólunk szólt...

Rác Lajos

Roma Magazin

Példaértékűen szerkesztett Roma Magazint láthattak a TV1 nézői, a cigányok, május 17-én délután. Színes, érdekes, változatos és - nem mellékes - tartalmas volt az egész műsor. Ez alkalommal valóban kihasználták a műfaji palettát. Voltak színes, érdekes információt tartalmazó hírek, érdekes, és tartalmas riportok, s készült **Joka Dávid** közreműködésével **Varjú Gabriellával**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettesével egy olyan interjú, amely az egész magyarországi cigányság érdekében fogant, s körvonalazta az elfogadott középtávú romaprogramot. Véleményem szerint ez további folytatást igényel. Bizonyára meg is teszi a szerkesztő a szükséges lépéseket azért, hogy a tárcák illetékesei is megszólaljanak, és elmondják: mit, hogyan terveznek a cigányság élethelyzetének javítása érdekében, mennyi forrást biztosítanak ezekre a célokra.

Bizonyára mint negatív példa még hosszú ideig témát ad a úszavasvári különballagás. Ez alkalommal láthattunk egy olyan pozitív ellenpéldát, amely bizonyítja: cigány és nem cigány középiskolások jól megvannak együtt és hála Istennek nyomai-ban sem láttam felfedezni az elkülönülést a nem cigány diákok véleményét hallgatva. Összefogott volt a táborokról szóló színes, sokoldalú riport, ötletes képvágásokkal, megoldásokkal. Elgondolkodtató a fotókiállítás, és ami tetszett: most az autentikus zene is kedvemre való volt. Igazán első alkalommal éreztem elégedettséget a Roma Magazin láttán, amelynek rendszeres nézője és kritikusa is vagyok. S talán egyáltalán nem mellékes: bizonyára nemcsak én, hanem mindazok a cigány emberek is, akik a május 17-i adást látták. Élvezheték és értékelték is ezt a műsort, amelynek riporter és szerkesztő stábjá kitűnőre vizsgázott a nézők előtt.

Farkas Kálmán

Új húrokat pengetünk...

A cigány és a magyar nóta társadalmi presztízse

1999. április 27-én a Fészek klubban került megrendezésre a 100 Tagú Cigányzenekar szervezésében az a szellemi találkozó, amely a cigányzene és magyar nóta ellehetetlenedését vizsgálta a kormány bevonásával.

Raduly József a 100 Tagú Cigány Együttes elnöke nyitotta meg a szimpóziumot: - A történelmi szükségyszerűség hívta életre ezt a találkozót. A cigány zenészek jelene, jövője veszélyben forog és az a zenei kultúra, is amely dinasztiaikon keresztül érlelődött művészetté.

Külön-külön tudunk csillogni, de együtt ragyogni vagyunk képesek. A cigány zenészeknek régen, biztos kenyeret adott a zene. Ma már a legjobbaknak is alig van munkája. Azért is hoztuk létre ezt a konferenciát, hogy beszéljünk a közös gondjainkról és keressünk kitörési, megoldási pontokat.

A jövő féltése hozott össze bennünket. A tradicionális zene lánc-

Pongrácz professzor,
a Zeneakadémia tagja

szemei kezdenek elpattanni. Hagyományok és dinasztiaik sorsa pcséltelődhet meg. Vissza kell szerezni a cigányzene és a magyar nóta presztízsét. (Csak halkan és zárójelben jegyzem meg, hogy egyetlen cigány művész sem kapott még Kossuth-díjat.)

Bangó Margit: - Cigány zene nincs magyar nóta nélkül és ez fordítva is igaz. Nem engedhetjük meg, hogy a magyar nótát levegyék a tévé és a rádió műsoráról, mert akkor valóban elvész a mi nemzeti kincsünk.

Szirmai László, zenei főigazgató: - Huszonöt évig dolgoztam az OSZK-ban. Hét tagnál kisebb zenekart nem közvetítettem ki, mert a profi hangzás ennyit igényel.

Én a cigány zene jövőjét a koncert-szerű fellépésekben látom. Nem Budapestre és a Balatonra kell a hangsúlyt fektetni, hanem fel kell térképezni a falusi turizmus lehetőségeit.

Dr. Farkas Gabriella, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány igazgatója: - Egyre kevesebb az olyan hely, ahol minőségi cigány zene van. A gépzenéből diszkó szól, amire szinte képtelenség kulturáltan vacsorázni. Ki kell alakítani egy olyan mecenatúrát, amely pódium

Középen Raduly József

Buffó Rigó Sándor

zene, vagy hangverseny formájában a cigány zene visszanyerheti régi fényét.

Nemlaha György, MTV: - A szocializmus összeomlásával a cigány zene veszélybe került, miközben megnőtt a könnyű zene presztízse.

Buffó Rigó Sándor primás: - Adókedvezményekkel kellene érdekeltté tenni az étterem tulajdonosokat, hogy cigány zenekart szerződtesse, mert igény van rá.

Elekes Botond, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma főosztályvezető: - A cigány zene a magyar kultúra része, olyannyira, hogy rendszeresen "exportálunk" belőle és vesznek mert kelendő, mert értéket hordoz.

A gazdasági életünkben olyan folyamatok zajlanak, amelyek egyre inkább kirekesztik a cigány zenét. Meg kell teremteni az életben maradás feltételeit és én úgy gondolom, hogy az OCÖ segít a terv kidolgozásában.

Hozzávetőlegesen 250 zenész, művész jött el, hogy a jövőjének alakításán részt vegyen. Valami elkezdődött Magyarországon a cigányság életében. Új fejezetet nyitott, amely arról szól: vedd a kezédbe a saját sorsodat, s úgy alakítsd, hogy unokáid büszkék lehessenek rád.

Cigány kulturális nap

A május 1-jei ünnepség keretében április 30-án Ilyenek vagyunk címmel egész napos cigány kulturális programot szervezett a Nyíregyháza Borbányai Művelődési Ház. Jelentős számú érdeklődő előtt került sor **Dávid Beri** festőművész kiállításának a megnyitójára. A művészt és munkáit **dr. Matits Ferenc** művészettörténész mutatta be. Ezt követően került sor **Farkas Kálmán** Sorstudat című esszékiötetének a bemutatására, melyet író-olvasó találkozó követett.

Diósi Ágnes szociológus Milyen értékekkel gazdagította életemet a cigánysággal való megismerkedés címmel tartott élménybeszámolót, majd levetítették a Cséplő Gyuri c. filmet. A cigány kulturális napot a Fekete Gyöngyszem tiszadobi táncsoport műsora zárta. Az egész napos programot – melyet kiválóan rendezett meg **Pék Katalin**, a Borbányai Művelődési Ház vezetője munkatársaival együtt – támogatta a Magyar Művelődési Intézet is.

Dávid Beri: Szabadítás

Megemlékezés Sáfár Sándor cigányság kutatóról 1920-1983

Erdős Kamill neves cigánykutató így emlékezik meg róla a Békésmegyei cigányok című könyvében: „A békésmegyei zenész cigányok életének, zenéjének jeles ismerője Sáfár Sándor (Szarvas) – később tudomásomra jutott, hogy szép mesegyűjtése is van. (1959).”

Abban a korban élt, amikor a tanítóképzőkben a néptanítókat nevelték. „Lámpások leszte a falvakban.” Ez volt az útravaló a búcsúzáskor is. Ő ehhez az útravalóhoz tartotta magát egész életében. Teljes szívvel dolgozott, akár tanított, akár népművelőként tevékenykedett. Élete, munkássága szerteágazó, cselekedeteit, egyenként kellene elemezni, hogy munkáját megértsük, értékeljük. Felvidéken Léva mellett született, hadifogsága idején távollétében nevelőapjával és édesanyjával együtt az 1947-es lakosságcsere keretében telepítették át Magyarországra.

A tanítóképzőt 1941-ben Pápán, a tanárképző orosz szakát 1953-ban végezte Budapesten. A második világháború alatt 1941-ben egy évet végzett Budapesten a Keleti Akadémián. Itt diplomákat és néprajzkutatókat képeztek. Az első év végzetével behívták katonának. Összesen 4 év nyolc hónaptól katonaság és hadifogolyként. Az 1948-as hazaérkezésekor már megszüntették a Keleti Akadémiát.

Lauday Sándor magyar-történelem szakos tanítóképző intézeti tanár ismertette és szeretettette meg vele a néprajzot, még Pápán. Tudta, hogy a néprajzkutatás folyamatos tanulást, tapasztalatszerzést igényel, ezért fogadta nagy örömmel és szeretettel a neves kutatók tanácsait. Sokat tanult **Kodály Zoltántól**, aki a Ráckevei Gimnázium Kollégiumának igazgatói korszakában patronálta néprajzi szakkörét. Erről a Néprajzi Múzeum Adattárának Értesítője 1954. 1-4. száma ad hírt. Az 1970-es évek végéig segítette munkáját tanácsaival, pályázati lehetőségek elküldésével **Dr. Morvay Péter** a Néprajzi Múzeum osztályvezetője.

Sáfár Sándor hitvallása volt, hogy eredményes gyűjtő és összehasonlító munkát csak úgy lehet végezni, ha a környező népek hagyományaival is foglalkozik. Több alkalommal nyert pályázatot, elsősorban a Néprajzi Múzeum által hirdetett pályázatokon. Így

például: Az '50-es években Szlovák lakodalmasával, melyet mai napig előadnak. Horvát lakodalmasát első változatban 1941-42-ben adták elő, majd Zalában a hatvanas évek végéig. Balóc lakodalmasával az ötvenes években nyert pályázatot. Többször előadták. Szarvason gyűjtött cigány mesével is pályázatot nyert. Itt jegyzem meg, hogy hat nyelven beszélt, hegedült, zongorázott, orgonált. Kántori vizsgát tett. Zeneileg állandóan képezte magát, ezért volt mindig nagy sikere zenei betétekkel tűzdelt munkáinak.

Bejárta az egész országot, sőt Felvidék és Újvidék környékén is végzett gyűjtéseket. Jó barátságban volt Erdős Kamillal. Több alkalommal végeztek közös gyűjtéseket. Így például, Balasgyarmaton Baranyi János prímástól. A család még a hetvenes évek végén is együtt emlegette a két cigánykutató vendégüket.

1949-54-ig Kunszentmártonban tevékenykedett. Itt elsősorban cigányzenészek élnek. Mai napig csillogó szemmel emlegetik Sáfár tanár urat, aki iskolát indított részükre. A gyerekekkel zenei ismereteket sajátítottak el. Klub-szerű összejöveteleken a családtagok is részt vettek és ismeretterjesztő előadásokat hallgattak meg.

1954-59-ig tevékenykedett Szarvason. Ide már nem üres tarisznyával érkezett. Rengeteg tudás, ismeret, gyűjtés, feldolgozás, publikálás segítette munkáját. A megyei lapban szinte naponta jelentek meg tudósításai a szarvasi életről. Egyik nevezetes írása: Miért vették ki a hegedűt Bogdán Laci kezéből?

Szarvason először az Inkei-Kákai iskolában tanított, majd a régi József Attila Kultúrház igazgatója lett. Plakátok őrzik sokrétű munkájának emlékét. Munkásságából néhányat említek: Színjátszócsoporthoz, énekkarhoz, zenekarhoz, cigány táncscoporthoz. A szlovák lakodalmas színpadra állítása a nőtanács aktíváival. Természetbarát mozgalom az ifjúságnak. A gyerekeknek mesedélutánok, mesemondó versenyek, keskenyfilm vetítések. Bálok, táncdalestek és havonta legalább egyszer magyarmótaest. Olyan neves előadókkal, mint **Solti Károly**, **Utri Anna**, **Bálint Sándor**, **Vörös Sári** és még sokan mások. Előadásokat tartott a különböző vállalatok-

nál, szövetkezeteknél. Nem egyedül dolgozott. Nem várt elismerést, de aki a közelébe került, azt fanatizálta, bűvkörébe vonta, lelkes segítője, munkatársa lett. Ezért jutott ideje a legelesettebbek a „krakkói” cigányok segítségére, nevelésére.

Milyen volt a „Krakkó”? Putrik, nyomor, éhezés, döghús, ruhátlanság, tetű és megalázás.

Alkalmanként a hatóság körbezáratta a telepet. Tűzoltófecskendővel fertőtlenítették a putrikat és az embereket, majd kopaszra nyírták őket. A nőket is. Néha békaügetésben kellett ugrálni mindenkinek, aki a telepen élt. Így parancsolta egy-egy unatkozó járó. Minden cigánynak /az 50-es években/ fektette igazolványa volt, mint a bűnözőnek. Sáfár Sándor tette szavá ezt a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségénél. Így sikerült elérni, hogy ezt a megkülönböztetést megszüntették.

A kollektív büntetés címén kialakult kényszervallatásokat a helyi rendőrkapitányság vezetőjével való megbeszélés után megszüntették. Sáfár Sándor a cigányság és az akkori vezetőivel való meggyőzés alapján elfogadták, hogy ő felel a bűnözések megszüntetéséért.

Sáfár Sándor végigjárta az üzemeket. Ruhákat, cipőket gyűjtött a cigányok részére. Természetesen érezte, hogy ez csak a pillanatnyi segítség. A nagy karácsonyi ünnepség után gondoskodott a tanulásukról. Az analfabéta fiatalok és idősebbek részére tanfolyamot indított és itt tanította a cigányokat írni, olvasni, számolni. Ez volt az alap ahhoz, hogy később munkát vállalhassanak. Előadásokat tartott és hívott más előadókat is, akik a helyes életmódról, munkáról, munkalehetőségekről, tisztálkodásról, törvényességről, a társadalom együttélési szabályairól beszéltek a hallgatóknak, akik szívesen jöttek az összejövetelekre, mert nem tegezték le, nem vették semmibe őket. A szarvasiak megértették milyen nagy lépés előre, hogy vállalják a tanulást.

Sáfár Sándort gyakran ugratták azzal, hogy „jogot végeztet a cigányokkal”. Milyen jogot? Vályogot. Nem is gondoltak a viccelődők arra, hogy milyen komoly, korát megelőző gondolkodás húzódott meg ez mögött a cselekedet mögött. A munkavégzés megszervezése okán, megalakította a helyi

Szarvas, Krakkó-telep, 1973. A kép jobb oldalán: Sáfár Sándor

cigány önkormányzatot. A tanács segítségével a Dózsa György út végén lévő mezőre kutat ásatott. A családok vályogot vetettek, melyet maguk adtak el és a pénzen, vita nélkül osztottak a munkában részt vevő családok. Enyhült a nyomor szorítása.

Szabad idejükben a cigányok énekeltek, táncoltak, esténként meséltek. Sáfár Sándor jegyzetelt. Szarvason az első dalokat 1954-ben jegyezte fel, s küldte el pályázatra.

Az esti mesemondás volt az igazi romantika. Nyáron a táborútnál, télen a konyhóban gyűltek össze. Villanyuk nem volt, petróleumra nem futotta. A mesemondó Nagy Lajos bácsi kapott valahol egy rozszant szekrényt. Ennek tetejére szögeztek egy botot. Dróttal ráerősítettek egy szalonnaszeletet, amely lógott a botról. A végét meggyújtották. Ez világította be sejtelmesen a mesélőt és a hallgatóságot. Ennek fényénél jegyezte le Sáfár Sándor a meséket.

Nagy Lajos bácsi volt a legjobb mesemondó. Meséit Erdélyből menekült feleségétől tanulta. A mesemondás férfi jog volt régen. A cigányok esténként összedobtak egy-egy forintot s ő, legtöbbször kívánság szerint írepertoárjából /kb.16 mese/ előadott egy-egy egész estét betöltő mesét, mely színteljesen igaz történet. Nemcsak el-

mondta, de el is játszotta a meséket. A hallgatóság ismerte a meséket, mégis újra és újra hallani akarta. Változtatni nem engedtek a történeten. Közbeszölköttek, ha módosítani akart.

Mint említettem, volt felesége. Nem az anyakönyvvizsgáló előtt fogadtak örök hűséget, hanem a vajda adta őket össze. Ez a következőképpen történt. A vajda elővette a Mária-jézust (Szűz Mária szobrát) és a Bibliát. Erre esküdve mondták a fiatalok a következő szöveget:

„Kamasz tya romnya? Kamav anda csocsászó jélő. Kanav la mura romnya csimukola. Kamasz váli ávli csánda csimukola sa Ávra csiló pasala. Me soha pasatu csikamu pasale. Taj csimaké ró maszulimo pasalesz. Temerel ma o dél.”

„Szeretsz te engem asszony? Tiszta szívből, igazán fogom szeretni. Ápolom betegségében. Soha jóban, rosszban el nem hagyom. Isten engem úgy segítjen.”

Cs. Pataj Mihály festőművész nagyon szép illusztrációkat készített a Szarvason gyűjtött mesékhez. 1973-ban Szögbkirály címmel jelentek meg ezek a mesék. Néhány év múlva a Corvin Könyvkiadó német nyelven Der Nagelkönig címen jelentette meg a meséket.

A Szögbkirály megjelenése után Sáfár Sándor felkereste a „krakkóiakat”. Felolvasott a könyvből. Az itt készült képek mutatják mennyire magukénak érzik a meséket. Sáfár tanár úr iránti szeretetüket sem leplezték.

Ki hinné, hogy Sáfár Sándor tizenhat éve meghalt. Emlékét azonban mai napig is őrzik országszerte a cigányok. Befejezésül Sáfár Sándor intelmeiből, tapasztalatai alapján megfogalmazott véleményéből említek néhányat.

1. Mindig arra nevelte a nevelésére bízott, vagy önként választott cigánycsoportot, hogy büszkén vállalja a cigány nevet. Ne keressen más elnevezéseket, mert azt nem fogadja el sem a cigányság többsége, sem a nem cigányok. Párhuzamként említem meg Nagykanizsa egyik peremkerületét, Kiskanizsát. Évtizedek, ha nem évszázadok óta sáskának nevezték őket a város többi részén. Talán 1960 táján akadt egy ügyes vezetőjük, aki elkezdte a művelődési házat Sáska Művelődési Háznak. A futball csapatot Sáska futballnak. A mozi, a táncscsoport, mind, mind felvette a Sáska nevet. Eltűnt a pejoratív jelleg. Ettől kezdve csak a munkát értékelik.

2. Okvetlen azonosnak kell lennie a város vezetősége által támogatott cigányvezetőnek /önkormányzat elnök, stb./ és a cigányság által elfogadott, követett vajdának. Enélkül nincs előre lépés.

3. Óvoda, iskola, tanulás, tudás nélkül minden erőfeszítés hasztalan. Csak tanulással, műveltséggel és szakma szerzésével lehet megoldani a beilleszkedést, a jobb életet, melynek alapja a munka. A társadalom részéről az elfogadást, mely a műveltséggel és az életkörülményekkel egyenesen arányos.

4. A város vezetőinek és cigányokkal foglalkozó pedagógusoknak ismerni kell a cigány kulturális hagyományokat, hogy ezekre építve emelhesék tudásukat.

5. A cigányságnak ki kell nevelnie egy Szent István karakterű vezetőt. „História est magistra vitae”. Mit tett Szent István? A saját népének bizalmát érdemelte ki. Tanácsait, parancsait elfogadták. A népet munkára fogta és a megvalósításhoz új eszmét fogadtatott el. Segítséget környezetétől, idegen uralkodóktól, szakembereket kért. Mezőgazdasági, ipari és hittérítői személyében. Kiegyezett, szövetséget kötött a törzsek vezetőivel.

Írta:
Wuscher Anna

Az erőszak nyílt és rejtett üzenete

Bárhogyan nézzük is, az egyre inkább elhúzódozó koszovói válság azokban is riadalmat kelthet, akik nem akarnak tudomást venni arról, hogy az erőszak veszélyeivel mindig számolnunk kell. Szélsőséges vagy kevésbé szélsőséges formában egyaránt. Mert nem csupán arról van szó, hogy egyik vagy másik államideológia eleve magában hordja a tudatos népirtás lehetőségét, hanem arról is, hogy a nyomor, a függőség és az elnyomás többnyire az erőszakot is életre kelti. Minél civilizálatlanabbak az életkörülmények, annál nagyobb mértékben. S ebben számos körülmény szerepet játszik. Mert ha például az állampolgárok kecsesítő lehetőségeket érzékelnek, de nem ragadják meg őket, vagy ha a gazdaság fejlődése gyorsul, de a szociális és politikai fejlődés hátramarad, akkor a felelőtlenség és a frusztráció kettőssége uralkodik el. Az agresszió lehet ugyan egyéni és célpont nélküli, de együttesen is hathat. Vagyis bármely népcsoport könnyűszerrel válhat az erőszak tehetetlen áldozatává.

ÖRDÖGI MÓDSZEREK

Esetenként nyelvi, vallási vagy nemzeti alapon. S mint ahogyan a hétköznapi rasszizmus példái mutatják, az eltérő bőrszín is szerepet játszhat. A társadalmon belüli esetek pedig alig tudnak védekezni, inkább elviselői reménytelen sorsuknak. Korántsem véletlenül, mivel az erőszak elhatalmasodását csak erővel lehet megállítani. A józan türelem és megértés fontosságáról igazából akkor beszélhetünk, ha a politikai demokrácia keretei adottak. Míg azonban a jogállamiság intézményei hiányoznak, s bármely hatalmi elit kénye-kedve szerint hozza meg döntéseit – a legcsekélyebb társadalmi kontrollt kizárva –, addig az etnikai tisztogatás is „megoldásnak” tűnhet. S ami ennél is veszélyesebb, a legteljesebb mértékben embertelen ideológiához a többség nyílt vagy rejtett támogatását is meg

lehet szerezni. Mindehhez meggyőző példát szolgáltat a balkáni háború. Közben több százezren váltak földönfutóvá, a szó szoros értelmében vett fizikai üldözötté, a népirtás ördögi módszere azzal is kiegészült, hogy a menekülőket minden olyan dokumentumaiktól megfosztják, amelyekkel személyazonosságukat, nemzeti hovatartozásukat igazolni tudnák.

A KONFLIKTUSOK ÚJRATERMELELDHETNEK

Így későbbi visszatepedésük is kétséges. Mert a rokonok, a szomszédok emlékezete jogilag mindenképpen kevésnek látszik. Ezúttal nem szólva arról a traumáról, melyet az erőszak és a megtorlás fenyegető réme vált ki az üldözöttekből. Még hozzá generációkon túlélően is. Ebből következően a megbékélés mindig kockázatokat rejt magában. Az utólagos bosszú értelmében is. Mert a hatalmi elit kicserélődhet, de akik elszenvető voltak a tragédiának, nagyon nehezen képesek egyik napról a másikra megbocsátóak lenni. Legalábbis joggal remélhetnek majd erkölcsi elégtételt. Éppen azért, hogy az irracionális gyűlölet ne erősödhessen meg újra. Am ehhez arra is szükség van, hogy akár nemzeti vagy kulturális szempontból mindenféle előjogok megszűnjenek. A polgári lét ugyanis teljességgel összegegyeztetetlen az előjogokkal. És ez nem csupán egy adott országban érvényes. Ameddig léteznek szegények, sőt amíg több százezren azért vannak szegénységre ítélve, mert csak jogilag egyenrangúak a többségi társadalom tagjaival, a jólétben élők, s az abból való kirekesztettek között a konfliktusok elkerülhetetlenül újratermelődnek.

AZ ERŐSZAK KULTUSZA

S amíg vannak olyanok, akik esetleg nemzeti, etnikai származásuk miatt képtelenek részt venni a politikában, a

fennmaradó kevesek kiváltságait semmilyen szempontból nem tekinthetjük jogszerűnek. Hanem sokkal inkább a diktatórikus hatalom következményeinek. Ha pedig az erőszak intézményesül, csak a harag és a gyűlölet szelleme éledhet újjá. Ráadásul háborús konfliktus sem kell ahhoz, hogy valamely országban találjanak olyan népcsoportot, amelynek tagjait bűnbakként lehet feltüntetni. Azon tévhit alapján, hogy – leginkább a populista ideológia szerint – az egységes „nemzettestől” idegenek. Így, ha megszabadulnának az adott népcsoporttól, a társadalmi fejlődést akadályozó körülmények is megszűnnének. Csakhogy ez a vélekedés semmi mást nem igazol, mint az erőszak féktelen kultuszát. Olyan hatalmi ideológiát, mely az európai törvény- és értékrend egyetlen elemét sem tartja tisztelthen. Végső soron utat nyit az „új barbárságnak”, amelynek tragikus formáját Koszovóban láthatjuk. Annyira embertelen módon, hogy hatása alól egy pillanatra sem szabadulhatunk.

GYŰLÖLETKELTŐ IDEOLÓGIÁK

Nyilván azért sem, mert ugyan az etnikai tisztogatás közvetlenül más európai országokat nem fenyeget, ám kifinomultabb formái rendre előtörnek. Akár az etnikai megbélyegzés, diszkrimináció és előítéletesség eseteiben is. Ha viszont ezeket nem utasítjuk el, illetve semmit sem teszünk azért, hogy a kiváltó okai megszűnjenek, a szólan állampolgári közöny könnyen megerősítője lesz az etnikai tisztogatás lágyabb módszereivel összefüggő tévképzeteknek. Mindez pedig a társadalom széteséséhez vezetne, s ennek révén olyan gyűlöletkeltő ideológiák témyeréséhez, melyek segítségével hol az egyik, hol a másik társadalmi csoport jelenne meg a gyűlölet tárgyaként.

Dr. Kerékgyártó T. István

Pályázati felhívás

A Cigány Hagyományokat Kutató Egyesület, az ELTE Folklore Tanszéke, az Európai Folklor Központ, a Győrffy István Néprajzi Egyesület, a Hélix Alapítvány, a Honismereti Szövetség, Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola, a JPTE Néprajzi, Növénytan és Romológia Tanszéke, a Karácsony János Honismereti Egyesület, a KLTE Néprajzi Tanszéke, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Néprajzi Társaság, a Magyar Védőnők Egyesülete, a Miskolci Egyetem BTK Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszéke, az "Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány (Szolnok), a Református Teológiai Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciója, a Romológiai Kutatóintézet, a Sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskola, a Szekszárdi Roma Kisebbségi Önkormányzat, a Szlovák Kutatóintézet, a Tolna megyei Honismereti Egyesület, a Zsámbéki Katolikus Főiskola, több megyei, települési és kisebbségi Önkormányzat támogatásával meghirdeti

AZ 1999. ÉVI III. ORSZÁGOS KISEBBSÉGI NÉPRAJZI ÉS NYELVJÁRÁSI GYŰJTŐPÁLYÁZATOT

Pályázni lehet az alábbi témakörben:

Néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári gyűjtést tartalmazó munkákkal, melyek még nyomtatásban nem jelentek meg és más pályázaton nem vettek részt.

- Terhesség-, szülés-, gyerekágy-, keresztele-, csecsemő-ápolás- és gyermeknevelés,
- Népi vallásosság, Népi növényismeret,
- Hogyan tükröződnek a történeti események a népi emlékezetben.
- bolgár, - cigány, - görög, - horvát, - lengyel,
- magyar, - német, - örmény, - román, - ruszin,
- szerb, - szlovák, - szlovén és az - ukrán népesség körében.

Díjtételek

díj	felnőtt	ifjúsági I.	ifjúsági II.
I.(Ft)	30.000	20.000	15.000
II.(Ft)	20.000	15.000	10.000
III.(Ft)	15.000	10.000	7.000
IV.(Ft)	10.000	5.000	5.000

Cigány témájú pályázatnál még az Erdős Kamill-díj kerül kiosztásra a legjobb gyűjtők számára:

felnőtt (18 év felett)	50.000 Ft
ifjúsági (középiskola) I.	30.000 Ft
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000 Ft

A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatéríthetők. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek!

A pályázatot három azonos (az első három példányt!)

példányban kérjük beküldeni a Romológia Kutatóintézet H-7101 Szekszárd Pf: 12. címére.

Beküldési határidő: 1999. augusztus 1.

1999. ÉVI III. ORSZÁGOS CIGÁNY NÉPRAJZI ÉS NYELVJÁRÁSI GYŰJTŐPÁLYÁZATOT

Pályázni lehet cigány néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári gyűjtést tartalmazó munkákkal, melyek még nyomtatásban nem jelentek meg.

Kiemelt témakör:

- Terhesség-, szülés-, gyerekágy-, keresztele-, csecsemő-ápolás- és gyermeknevelés
- Népi vallásosság Népi növényismeret Hogyan tükröződnek a történeti események a népi emlékezetben

Ajánlott témakörök:

- családtörténetek,
- hagyományos foglalkozások,
- lakáskultúra,
- népviselet (régí fényképek, albumok gyűjtése, adatolása) leírása,
- emberélet fordulóihoz fűződő népszokások (születés, keresztelés, párválasztás, lakodalom, halál, temetés, gyász stb.)
- hiedelmek, szokások,
- a vallási néprajz, vagy annak bármelyik részterülete,
- gyermekjátékok,
- népzene egy egy település vagy személy népdalkincsének összegyűjtése,
- népi növényismeret,
- népi orvoslás,
- néprajzi témájú archív felvételek és adatolt családi fotó-albumok gyűjtése,
- vagy a népi kultúra bármely területének feldolgozása.

Díjtételek

díj	felnőtt	ifjúsági I.	ifjúsági II.
I.(Ft)	30.000	20.000	15.000
II.(Ft)	20.000	15.000	10.000
III.(Ft)	15.000	10.000	7.000
IV.(Ft)	10.000	5.000	5.000

Erdős Kamill-díj a legjobb gyűjtő számára:

felnőtt (18 év felett)	50.000 Ft
ifjúsági (középiskola) I.	30.000 Ft
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000 Ft

Az első helyezettek közül évente mindhárom kategóriában egy Erdős Kamill díj kerül átadásra. A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatéríthetők. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek! Egy pályázó több témakört is feldolgozhat.

A pályázatot három azonos példányban a Romológiai Kutatóintézet címére:

H-7101 Szekszárd, Pf: 12. - kérjük beküldeni.

Beküldési határidő: 1999. augusztus 1.

A pályázatokon fel kell tüntetni a szerző nevét, pontos címét, foglalkozását. A határidőn túl beérkező pályamunkák 1999-ben díjazásban nem részesülnek. A pályázatok eredményhirdetésére 1999. októberében kerül sor, melyről minden pályázót értesítünk. Bővebb felvilágosítást, szakmai segítséget levélben a Kutatóintézet címén, illetve a (36)74/317-369, 06/20/9549-851, 06/72/327-622/4373 telefonszámon dr. Gémes Balázstól kaphatnak.

PÁLYÁZATOK

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Kuratóriuma pályázatot hirdet a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Irodaigazgatói tisztségének betöltésére

Pályázati feltételek:

Felsőfokú végzettség, igazgatási, közigazgatási gyakorlat, vállalkozási- és számviteli szabályzók legalább alapszintű ismerete, a közalapítványra vonatkozó jogszabályok ismerete, legalább egy nyugat-európai világnyelv középfokú ismerete, büntetlen előélet, magyar állampolgárság.

A pályázati elbírálásánál előnyt élveznek a nonprofit- közhasznú szervezeti vezetési, illetőleg vállalkozási gyakorlattal rendelkező pályázók.

Az irodaigazgató feladatai:

- a Kuratórium döntéseinek előkészítése, végrehajtásuk megszervezése,
- a közalapítványi vagyonnal történő felelős gazdálkodás irányítása,
- a Közalapítványi Iroda irányítása,
- egyéb, az Alapító Okiratban és a Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott feladatok elvégzése.

Bérezés: megegyezés szerint, a Kuratórium döntése alapján.

A pályázatokat 1999. augusztus 15-ig lehet 3 példányban benyújtani a Közalapítványi Iroda címére:

**MCKA 1021 Budapest,
Budakeszi út 55/D, P/5, V.emelet 2.**

A pályázathoz mellékelni kell a felsőfokú végzettséget igazoló iratokat, egy hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt, nyelvvizsga bizonyítványt, kézzel írt önéletrajzot, valamint 3-5 oldalas, a tisztség ellátásával kapcsolatos elképzeléseket tartalmazó terveket.

A tisztség betöltéséről a Kuratórium dönt, három havi megbízást követő határozott idejű kinevezés formájában.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány tanulmányi támogatás pályázatot hirdet esti, vagy levelező rendszerű oktatási formában érettségi vizsgával záruló középiskolai tanulmányokat folytató fiatal cigány felnőttek részére.

A pályázat célja:

Cigány fiatalok középiskolai tanulmányaik sikeres befejezésével javíthatassanak munkaerő-piaci helyzetükön.

Pályázhatnak mindazok, akik:

- érettségi vizsgával záruló gimnáziumi, vagy szakközépiskolai bizonyítványt kívánnak szerezni, - korábban ilyen típusú oktatási intézményben megkezdett, de bármilyen okból félbeszakított, vagy abbahagyott tanulmányaikat folytatni kívánják, illetőleg ezt most kívánják elkezdni.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

Kitöltött adatlapot, az iskolalátogatási igazolást, kézzel írt önéletrajzot, a tanulási szándék rövid indoklását, utolsó sikeresen befejezett iskolai év bizonyítványát.

A támogatás összege: tíz hónapon keresztül havi 4.000 Ft.

A pályázat beadási határideje: 1999. szeptember 30.

Figyelem!

Az MCKA Kuratóriuma az e célra rendelkezésre álló 5 millió forint keretösszeg erejéig, a pályázatban dokumentált és leírt továbbtanulási szándék alapján, valamint a pályázó szociális

körülményeinek figyelembe vételével 1999. október 30-ig hozza meg a döntést. (A Kuratórium az elbírálás időpontjának változtatási jogát fenntartja.) Pályázni kizárólag az e célra szolgáló adatlap kitöltésével lehet!

Pályázati adatlap beszerezhető:

az MCKA 1021 Budapest, Budakeszi út 55/D, P/5, V.emelet 2. (Tel/fax: 394-2647, 394-1852) cím alatt található irodáján személyesen, illetve felbélyegzett válaszborték ellenében kérsre az Iroda postán is megküldi.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány az 1999/2000-es tanévre az általános iskolák 6-7-8. osztályos és a 6 évfolyamos gimnáziumok 1-2-3. osztályos cigány tanulói számára, valamint az érettségit adó középiskolások 1. osztályos cigány tanulói számára:

„CZINKA PANNA ÖSZTÖNDÍJÁT” HIRDET

- 4,5 tanulmányi átlag felett, valamint

„TANULÁST TÁMOGATÓ PÁLYÁZATOT” HIRDET

- 3,5 tanulmányi átlagtól - 4,5 tanulmányi átlagig.

A pályázati támogatás célja:

Hozzájárulni a cigány tanulók általános iskolai tanulmányainak sikeres befejezéséhez, és továbbtanulásukhoz.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a kitöltött adatlapot - az 1998/99-es tanév végén kapott bizonyítvány fénymásolatát, amelyet az iskola tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat), - eredeti iskolalátogatási igazolást, - egy választott pedagógus írásbeli ajánlását.

Az e célra elkülönített 45 millió Ft-os keretösszege belül a támogatás összege „Czinka Panna Ösztöndíj” esetén: tíz hónapon keresztül havi 6.000 Ft

„Tanulást Támogató Pályázat” esetén: 3,5-4 tanulmányi átlagig tíz hónapon keresztül havi 3.000 Ft, 4-4,5 tanulmányi átlagig tíz hónapon keresztül 4.000 Ft.

A pályázat beadási határideje: 1999. szeptember 15.

(A Kuratórium az elbírálás időpontja megváltoztatási jogát fenntartja.)

Figyelem! A beadási határidőn túl érkezett, hiányos pályázattal a Kuratórium nem foglalkozik, érvénytelennek tekinti, értesítést arról nem küld. A pályázatot nem áll módunkban megőrizni, vagy visszaküldeni, arról másolatot nem készítünk. A második félévtől csak annak a tanulónak folyósítjuk továbbra is az ösztöndíjat, illetve a támogatást, aki sikeresen elvégzett félévről szóló bizonyítvány hiteles fénymásolatát a MCKA irodájának megküldi és tanulmányi eredménye megfelel a kiírás feltételeinek. Kérünk ezért minden pályázót, hogy a félév befejezésekor ezt a dokumentumot külön felszólítás nélkül március 1-ig küldje el, mert ennek hiányában illetve késedelmes megküldése esetén, a támogatás folyósítása megszűnik!

Pályázati adatlap beszerezhető:

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány 1021 Budapest, Budakeszi út 55/D, P/5, V. emelet 2. Tel/fax: 394-2647, 394-1852, személyesen, illetve felbélyegzett válaszborték ellenében kérésre az Iroda postán elküldi.

Mátyás király meg az igazmondó juhász

Elment burkus király Mátyás királyhoz. Mint pajtások köszöntötték egymást. Mondja burkus király:

– Azt hallottam, hogy magának aranszörű báránya van!

– Igaz – mondja Mátyás –, van nekem a juhaim közt egy aranszörű báránym, meg van egy olyan juhászom, hogy az még sosem hazudott.

Mondja a burkus király:

– Én megmutatom, hogy hazudik, mert én megcsalom, de úgy, hogy muszáj, hogy hazudjon.

– Fogadok akármibe, hogy nem hazudik – mondja Mátyás király.

– Fele országot odaadom.

– Én is odaadom a fele országot, ha nem hazudik. – mondja a burkus király.

Jó, kezét fognak. Avval jóéjszakát mond a burkus király, és megy haza a szállására. Ott felöltözött a burkus király közönséges parasztgúnyába, és indult ki rögtön a tanyára a juhászhoz. Köszönti a juhászt. Az visszaköszönti:

– Isten hozta király uram!

– Honnét ismeres te engemet, hogy én király vagyok?

– Megismerem én a szaván, hogy maga király – mondja a juhász.

Azt mondja burkus király:

– Adok én neked sok pénzt, ráadásul hat lovat meg hintót, csak add nekem az aranszörű bárányt.

– Jaj – mondja a juhász –, a világért sem adnám, mert felakasztana Mátyás király.

Még több pénzt ígért neki a burkus király. De nem, a juhász nem állt kötélnék. Haza megy nagy bán a burkus király a szállására, és csak búsul és búsul. Ott volt a lánya is.

– Ne búsuljon – mondja az a lány –, mert elmegyek én ahhoz a juhászhoz egy csomó színarannyal, én majd megcsalom!

Vitt egy ládácska színaranyat a lány és egy üveg bort, jó mézesen, hogy a juhászt megcsalja. De azt mondja neki a juhász, hogy neki nem szűkös a pénz! Mátyás király meg felakasztatja, ha megtudja, hogy hova lett az aranszörű bárány.

Addig-addig beszélt a lány, addig incselkedett, hogy végül megitták a bort

is. De a lánynak kellett előbb innia belőle. Látni akarta a juhász, nem tett-e valamit étől beléje. Nem. A bortól olyan kedve kerekedett aztán a juhásznak, hogy utoljára azt mondja: odaadja a bárányt, ha a lány hozzámegy rögtön feleségül. Pénz neki nem kell, mert pénze van elég.

Sokat szabódott a leány, de végül mégis beleegyezett. Azt mondja azután a lány a juhásznak:

– Nyúzd meg a bárányt; a húst eddig meg, mert nekem a húsa nem kell, csak a bőre!

Megnyúzta a juhász. Hazavitte a lány nagy örömmel az apjának az aranszörű báránynak a bőrét. No, örvendett az apja, hogy a lánya meg tudta csinálni a juhászt.

Eljött a reggel, búsul erősen a juhász, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranszörű bárány elveszett. Indul a kastélyba, és útközben elpróbálta, hogyan is fog hazudni, ha a király elé kerül. Beszúrta a botját egy egérlyukba, a kalapját rátette a botra. Elhátrált aztán tőle, meg feléje ment. Köszöntötte király uramnak. Mondja a király nevében saját magának:

– Mi újság a tanyán?

Mondja erre ő, a maga nevében:

– Ott bíz nincs más, csak az, hogy az aranszörű bárány elveszett, a farkas megette!

Mikor kimondta megijedt.

– Hazudsz, mert akkor a többit is megette volna!

Avval kivette a botját és ment tovább a király kastélya felé. Ismét talált egy egérlyukat, ismét betette a pálcáját, rá a kalapját, és köszöntötte király uramnak a botot.

– Mi hír a tanyán?

– Nincs egyéb, csak az aranszörű bárány bedöglött a kútha.

– Hazudsz, vélte hallani a király hangját. –, mert a többi is bedöglött volna! Ismét kivette a pálcáját és ment tovább a kastély felé. Harmadszor is talált egy egérlyukat, belétette a pálcáját, rá a kalapját és köszöntötte király uramnak a botot.

– Mi újság a tanyán?

– Ellopták az aranszörű bárányt.

– Hazudsz – mondta a király –, mert a többi is ellopták volna!

Kivette most is a kalapját, és ment tovább Mátyás király palotájába.

A burkus király is ott ült az asztalnál a lányával. Bemegy a juhász, és köszönti a királyt és a lányt is. A bort már odavitte volt Mátyás királynak burkus király, és most várták mind, hogy hazudik-e a juhász. Mert ha hazudott volna, Mátyás király a fogadással elvesztette volna a fele királyságát.

– Mi újság a tanyán? – kérdi Mátyás király.

– Nincs semmi egyéb, mint hogy az aranszörű bárányt egy szép fekete bárányval elcseréltem.

Nagy volt Mátyás király öröme.

– Hát hozd bé a bárányt! – mondja a juhásznak.

De azt mondja a juhász:

– Ott ül középhelyt a két király közt.

– Éljen! – mondta Mátyás király a juhásznak. – Nem hazudtál! Ezért néked adom a burkus király fél országát, amit tőle nyertem.

– No – mondja a burkus király –, én is odaadom a lányom, úgy is megszerettetek egymást.

És így lett a juhászból burkus király.

Illyés Gyula meséje

F E J T Ö R Ö K

Kedves, Gyerekek!

Ismét elérkezett a várva várt szünidő, a nagy pihenés, játék, kirándulás ideje. Egy ideig nem ébreszt a csörgőóra berregő hangja, vagy anyu sürgető nőgatása. Reméljük, bizonyítványaitokkal örömet szereztek szüleiteknek és magatoknak is, hisz a nyári szünidő csak így lesz gondtalan, örömteli.

Rejtvényünkben három nyári szórakozást kell megtalálnotok, amelyekben csak a magánhangzók vannak megadva. Megfejtésül a három szót kérjük beküldeni!

Ú			Á	
O			A	Á
	I	Á		U
			Á	

A tanév végén – régi hagyomány szerint – a gyerekek ünnepséget szerveznek, hogy megköszönjék tanáraiknak a sok szeretetet, törődést. Plakáton híresztelik a rendezvényt, de egy „vásott” kisgyerekek leszaggatta egy részét. Milyen rendezvény volt kiplakátolva? Ugye, nem nehéz? Ha felismertétek a kiplakátolt eseményt, küldjétek be!

Összetett szavak, szóláncból!

			P	-
			Y	-
			Ó	

} nélküle nincs élet
éjszakai, országúti világítás

			L	-
	S	S		S
S			L	

} ha ezt csinálják velünk, jólesik az egész szervezetünknek
itt lehet fogyni, hatása gyógyít

$$12+5=20-3$$

Gondolkozz! Szóegyenlet!

Ha az összeadandó szavakat, más, rokon értelmű szóval helyettesítitek, és így vonjátok össze, akkor megkapjátok az egyenlőségjel utáni szó megfejtését! Ezeket küldjétek be!

☞ Sok van a levegőben + a szúnyog szájszerve = takarító eszköz

☞ Színig töltünk + ezzel oltjuk szomjunkt + IÓ. = szórakoztató „doboz”

☞ Idős + távoli helyre + kacat = szorongó félelem

Két találós kérdés!

☞ Egy lukon bebújsz, két tőn kibújsz. Mi az?

☞ Felkel lába nélkül, felszáll szárnya nélkül. Mi az?

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel vesszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

**MTB Rt., Szolnok Megyei Igazgatósága,
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány,
11501103 10006117**

Köszönettel az Alapítvány leendő támogatottjai nevében:

Paksi Éva
az alapítvány titkára

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetés díját
a szerkesztőség címére kell eljuttatni:*

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
06-56/372-269**

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

H I R D E T É S

**A CIGÁNYSÁG RÉSZÉRE VÁLYOGOT
KÉSZÍTÜNK, KEDVEZMÉNYES ÁRON.**

Csak munkadíjat számítuk fel!

**Ezzel szeretnénk segítséget nyújtani, az építkező
cigány családoknak, az ár- és belvízkárosultaknak.**

**A vályogot kiváló minőségben,
két méretben készítjük:
30x15x10 cm és 25x12x12cm.**

**Cím: Kerekegyháza, Fő út 47/a., Jakab Lászlóné
Telefon: de. 06/76 381-238, du. 06/76 381-326.**

JOGVÉDŐIRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda

Irodavezető: Dr. Furmann Imre
Cím: 1537 Budapest 114. Pf.: 453/269
Telefon: 303-8973, 314-4998

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: Dr. Pálfi Miklós
Cím: 5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon: 06-56/420-110

Cigányok Jog- és Érdekvégyesítő Irodája

Irodavezető: Dr. Kosztics István
Cím: 7600 Pécs, József A. u. 4.
Telefon: 06-72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: Dr. Pánczél Márta
Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.
Telefon: 06-1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda

Irodavezető: Horváth Aladár
Cím: Budapest VIII., Dob u. 105.
Telefon: 352-4500, 352-4502

Pentru Voj – Tiértetek Zala Megyei Kisebbségek Jogvédő Szervezete

Jogász: Dr. Hard Ferenc
Cím: Zalaegerszeg, Kossuth út 43. I. emelet
Telefon: 06-92/330-479

Országos vásárok naptára

1999. június hónapra

Június 6., vasárnap

Albertirsa oák.
Albertirsa av.
Békéscsaba av.
Dabas-Felső bv.
Gyomaendrőd av+mgv.
Jászapáti oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kiskunhalas

oák+av+kuv.

Lajosmizse oák.
Miskolc av.
Mórahalom bv.
Nagykőrös av.
Pápa kjv.
Pécs ok+r+av.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szeghalom oák.
Szolnok av.
Szil bv.
Tamaméra oák.
Ujszilvás oák.

Június 7., hétfő

Csongrád oák.

Június 8., kedd

Gönc oák.
Zalaegerszeg oák.

Június 9., szerda

Csoma oák.
Makó oák.
Mezőcsát oák.
Miskolc ask.

Június 10., csütörtök

Komádi oák.
Szeged-
Cserepes sor ok.

Június 11., péntek

Miskolc ok.
Sásd oák.

Június 12., szombat

Csoma av.
Jászberény oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc ok.
Ózd oák.
Pécs ok.
Vác kjv.

Június 13., vasárnap

Békéscsaba av.
Békésszentandrás bv.
Dabas oák.
Dabas av.
Dombóvár ok.
Fülöpszállás oák.
Gyomaendrőd oák.
Jászárokszállás bv.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kengyel bv.
Kiskunfélegyháza oák.

Miskolc av.
Pásztó oák.
Pécs oák+av.
Sümeg bv.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szekszárd oák.
Szentés oák.
Szolnok av.
Tompá ok.
Zalaegerszeg av.

Június 14., hétfő

Csoma ok.

Június 15., kedd

Fertőszentmiklós

Június 16., szerda

Jánoshalma oák.
Miskolc ask.

Június 17., csütörtök

Ragály oák.
Szeged-
Cserepes sor ok.

Június 18., péntek

Miskolc ok.

Június 19., szombat

Csoma av.
Fadd oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc ok.
Mohács oák.
Pécs ok.
Sárbogárd oák.
Vác kjv.

Június 20., vasárnap

Békésszentandrás av.
Böhönye oák.
Dunaföldvár oák.
Heves oák.
Heves av+mgv.
Izsák oák.
Jászárokszállás av.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kenderes oák.
Kiskunfélegyháza av.
Kunszentmiklós oák.
Miskolc av.
Mórahalom oák.
Öcsöd oák.
Pécs oák+av.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szolnok av.
Terény oák.
Tiszakécske av.
Tokaj oák.
Vác oák.

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
kjav. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oák. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
tbv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Június 23., szerda

Miskolc ask.
Szeged-
Cserepes sor ok.

Június 24., csütörtök

Szany ok.

Június 25., péntek

Dévaványa oák.
Komádi oák.
Miskolc ok.
Tata Víz-Zene-Virág-
fesztivál.

Június 26., szombat

Csoma av.
Dunapataj oák.
Jászárokszállás oák.
Kaposvár av.
Kapunár oák.
Kecskemét ok+kjv.
Mágocs oák.
Mindszent oák.
Miskolc ok.
Pécs ok.
Tata Víz-Zene-Virág-
fesztivál.
Vác kjv.

Június 27., vasárnap

Békéscsaba av.
Békésszentandrás oák.

Dabas-Gyón bv.
Dráfafok bv.
Heves bv.
Jászkáköhalm oák.
Jászkisér oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc av.
Nagykátá oák.
Nagykőrös oák.
Pásztó av.
Pécs oák+av.
Pécsvárad oák.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szeghalom av+mgv.
Szekszárd oák.
Szolnok av.
Tata Víz-Zene-Virág-
fesztivál.

Június 28., hétfő

Szécsény oák.
Tiszacsege
Nyári Vásár.

Június 29., kedd

Pincehely oák.

Június 30., szerda

Miskolc ask.

A vásárnaplót
összeállította:
Wilhelm István

Fotó: Nyári Gyula

ÉRZELEM

Dávid Beri alkotása

Beri 99

6000 H